УБА ХЭЗЭЭШЬЕ ГАНСААРДАХАГҮЙ!

СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЫНГАА МЭДҮҮЛГЫЕ БҮХЫ СОВЕТ АРАД, ТЭРЭ ТООДО МАНАЙ РЕСПУБЛИКЫН АЖАЛШАД ҮНЭН ЗҮРХЭНҺӨӨ ҺАЙШААН ДЭМЖЭНЭ

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

УРЯАД ҮНЭН

С-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

253 (10007) | 1962 оной октябриин 25, четверг | Сэн 2 мүнгэн

СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН
МЭДҮҮЛГЭ

эшэ ошожо ябаһан ануудые байлгажа Америкын засагаартолхы шэнжэтэй гэойлһон буу зэбсэгүүжэ ябаһан суднанууэ табихагүй гэһэн заША-гай далайн-сэрэо үгөөб гэжэ СШАдент Кеннеди үсэгэлэ соносхоо. Кубын таһалгаряагүйгөөр, ажаглажа байха тулта мүн лэ үгтэһэн Тиимэ болохолоороо, правительство үнэн Республикые далай хүреэлэн таһалжа шэ. Тиихэдэ Кубын рэ байдаг Гуантана Америкын баазада шэнэ сэрэгүүд буулэхилээ, США-гай зэбнүүд дайшалхы бэдоно.

о Штадуудай нациоулгүй байдалда Куэ гай түбэг ушарууһэн хэбэртэй үгэнүүузэгдөөгүй муухай римхэй ябуулгануутүүлхые президент

Республика тушаа бэелүүлдэг политика далай хэрэгтэ горьтохёолдуулха байхы оронуудай прануудай, дэлхэйн анхаралые Советтельство нэгэтэ бэшэ г байгаа. Нэгэдэмэл ай Организациин гэин эрхэтэ гүрэние эдэлгэ гаргахадаа, империалис этэгээье хэхэһээ сээрэлхэгэжэ США-гай премэдүүлгэ гэршэлэн үгэнэ. Тэдэнэр энээа дэлхэйе дайнай хай аюул тээшэ түлхаар бэлэн байна. та муухай ааша гарАмерикын Холбоото дэлхэйн термоядерна өөхэ замаар алхам бүхы оронуудай аратодоор ойлгохо зэрэнүүдэй ябуулга хэоорондын гуримые, Нацануудай ОргаУставай гол ёһонууоройдоошье хэрэгТиигээд далай дээбусад гүрэнүүдэй та добтолхо, тайлбаэлэбэл, дээрмэдэлгэ өөһэдтөө олгоод, йгаа соносхоо.

ар политика бэерынгөө газар дээрэ м тогтоохо, өөрыгөө н тулада ямар буу байха ёһотойб гэжэ баадхахые США-гай с этэгээдүүд оролана. Зүгөөр бусад болон арадуудай шиидхэгшын үүрдаажа абаха эрхэ Штадуудта хэн ол? Яахадаа кубынхид гүрэнэй дотоодын хэөөһэдынгөө һанаа, харин США-гай ёоор шиидхэхэ зэро гээшэб? Куба та хамаатай, имагрынгөө хуби заяаь байжа шадахал. Уставай ёһоор бүхы багашье гүрэнүүд а өөһэдынгөө һазохёон байгуулха, айдалаа хангахын дынгөө шухала гэн хэмжээнүүдые най эрхэ сүлөө бодаанхай байдалда ьон эээрхэг түримдтэ сохилто үгэхэ Энээние тоохогүй й-ой оршон байха рние һулаpуулха, ын харилсаанда ша гаргаха, арсалманай болон дайнай

хододоол һүжэржэ байхаар эрхэ байдал бии болгохо гэһэн удхатай.

Энэ һэргылэмээр үе сагта США-гай правительствые горьтойгоор һэримжэлүүлхэ, президент Кеннедиин соносхоһон хэмжээнүүдые бэелүүлээ һаа, тэрэ эб найрамдалай хуби заяанай түлөө хүндэ хүшэр харюусалгые бэедээ даажа абана, аюултай ааша ямаршье бодолгүйгөөр гаргана гээшэ гэжэ энэ правительствада уридшалан һануулха гээшэ өөрымнай уялга болоно гэжэ Советскэ правительство тоолоно.

Мүнөө саг хубилаа гэжэ США-гай хүтэлбэрилэгшэд эсэсэй эсэстэ ойлгохо ёһотой. Имагтал бодолгүйшүүл «хүсэ баримталха» политикада мүнөө найдажа, мүн энэ политика ямаршьеб амжалта түйлаха, бусад гүрэнүүдтэ өөһэдынгөө ёһо гурим баадхаха арга олгохо гэжэ тооложо шадаха байна. Хэрбээ сэрэгэй талаар эгээн лэ хүсэтэй гүрэн гээшэбди гэжэ урда тээнь США өөрыгөө тооложо шадаха байгаа һаань, харин мүнөө иигэжэ тоолохо ямаршье үндэһэ баримта байхагүй. Арадуудай өөһэдынгөө һанаашаар ажабайдалаа зохёон байгуулхын түлөө тэмсэдэг түгэлдэр ехэ ондоо хүсэн дэлхэй дээрэ бии. Мүнөө гүрэнэй ажал ябуулагшадай намдуу түбшэн, бодолтой байжа, буу зэбсэгээ хангиргахагүйнь хэзээ хэзээнэйхиһээ шухала болоод байна.

Советскэ Союзда бии байһан бүхы буу зэбсэгүүд эзэрхэг түримхэйшүүлһээ өөрыгөө хамгаалха зорилгоор хэрэглэгдэдэг байгаа, хэрэглэгдэхэшье гэжэ Советскэ правительство үшөө дахин баталан мэдүүлнэ. Уласхоорондын мүнөөнэй эрхэ байдалда Советскэ Союзай түгэлдэр буу зэбсэгтэй, тэрэ тоодо ракетно-ядерна зэбсэгэй байһан ушар, дэлхэйн бүхы арадуудай мэдэрэдэгэй ёһоор, дэлхэйн хюдалгата дай һүжэрөөлгэһөө империализмын эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдэй амыень татаха шиидхэхы арга зэбсэг болоно. Энэ үүргээ Советскэ Союз саашадаашье эрид шангаар, шууд сэхээр бэелүүлхэ.

США-гай президент үгэ хэлэхэдээ, США-гай газар дээрэ гансаханшье ядерна бомбын унаа һаань, Холбоото Штадууд харюугай сохилто үгэхэ гэжэ мэдүүлһэн байна. Энэ мэдүүлгэнь билдагуу удхатай мэдүүлгэ болоно. Юуб гэхэдэ, хэрбээ эзэрхэг түримхэй ябуулгын хэгдээгүй һаа, советскэ гансаханшье ядерна бомбо США-да, ямар нэгэн ондоо орондошье унахагүй гэжэ Советскэ Союз нэгэтэ бэшэ мэдүүлһэн байха юм. Совет арадай байгуулһан ядерна зэбсэг арадай гарта байдаг, тиигээд эзэрхэг түримхэй зорилгоор хэзээдэшье хэрэглэгдэхэгүй.

Зүгөөр эзэрхэг **түримхэйшүүлэй дай һүжэрөөгөөд** байгаа һаань, **Советскэ Союз** эгээн лэ түгэлдэр **харюугай** сохилто үгэхэ **байна.**

Советскэ Союз **хадаа ООН**-ой Уставай гол ёһонуудта хододоо үнэн сэхэ **байдаг,** эб найрамдал аршалан **хамгаал**ха, бэхижүүлхэ зорилго**той** политикые шууд сэхээр **бэелүүл**дэг байгаа, **бэелүүлнэшье.** Уласхоорондын **шахардуу** шанга байдал һулаpуулхын, гүрэнүүдэй хоорондо арсалдаа тулалдаа гаргадаг гуламтануудые усадхахын тулада, ондо ондоо ниитын байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһонуудые бэелүүлхын тулада Советскэ Союзай ямар ехэ хүсэлэл оролдолго гаргадаг байһаниинь бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ болонхой юм. Имагтал Советскэ Союз буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха программые зохёожо, дурадхаһан байгаа. Энэ программа бэелүүлэгдээ һаа, дэлхэй дээрэ дай хэнгүйгөөр, буу зэбсэггүйгөөр ажаһууха бодото хараа зам нээжэ үгэхэ һэн. Эдэ дурадхалнууд дэлхэй дээрэ улам ехээр дэмжэгдэнэ, эдэ дурадхалнууд хүнүүдэй ухаан бодолые эзэлжэ, мүнөө үе сагай эрилтэ боложо үгэнхэй. Буу зэбсэг хуряаха хэрэгэй мүнөө болотор урагшагүйдэдэг байһанай түлөө имагтал Америкын Холбоото Штадууд, НАТО-гой талаар тэрэнэй союзнигууд зэмэтэй байна. Тэдэнэр буу зэбсэг хуряахаһаа түбэгшөөн айна, томо шиидамһаа хахасахые хүсэнэгүй. Юуб гэхэдэ, энэ шиидамые хэрэглэн тэдэнэр өөһэдынгөө дура хүсэлые бусад оронуудта баадхахые һэдэдэг байна бшуу.

Холбоото Штадуудай аюулгүй байдалда Куба гай түбэг ушаруулна гэһэн хэбэртэйгээр тэрэниие США-гай правительство гэмнэдэг байха юм. Зүгөөр США-да Куба аюул тохёолдуулна гэжэ хэн этигэхэ гээшэб? Хэрбээ хоёр ороной хэмжээн болон арга боломжонууд тухай, тэдэнэй зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай хэлэхэ болоо һаа, Куба Америкын Холбоото Штадуудта гү, али ямар нэгэн ондоо орондо аюул тохёолдуулна гэһэн һанал үнэн зүб болдолтой нэгэшье гүрэнэй ажал ябуулагшын ойн зүндэ орожо шадахагүй байна. Америкын Холбоото Штадуудай аюулгүй байдалда бишыхан Куба халдан ороно гэһэн хэбэртэйгээр хэлэхэ болоо гээшэ һаа, имагтал мэхэ гаргаһан ябадал болохол.

Кубынхид Америкын Холбоото Штадуудай зүгһөө үзэгдэдэг аюулһаа өөһэдынгөө, өөрынгөө бэеэ даанхай байдалые хамгаалхые хүсэнэ. Кубын правительство хадаа бодолтой, һэшхэлтэй байхые шухалада тоолоод, Кубын бэеэ даанхай байдалда халдан оролгоһоо арсахыень, Кубын гүрэнтэй гэмгүй һайн харилсаа тогтоохыень США-е уряална. Бүхы арсалдаата асуудалнуудые гуримшуулхын тулада США-гай правительстватай хэлсээ хэхые эрмэлзэжэ байһан тухайгаа Кубын правительство хуулитаар мэдүүлээ.

«Холбоото Штадуудай болон Кубын хоорондохи арсалдаае зүбшэхын тулада юрын дипломатическа аргануудаар гү, али ямаршье ондоо аргаар хэлсээ хэхээр бэлэн байһанаа Куба хододоо элирхэйлдэг байгаа» гэжэ бүри һаяхан ООН-ой Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Кубын Республикын президент О. Дортикос дахяад мэдүүлһэн байна. Кубын правительствын эдэ мэдүүлгэнүүд үшөө дутамаг гэжэ США-гай президент мүнөө хэлэнэ. Зүгөөр иигэбэл ямаршье эзэрхэг түримхэй ябуулгые, ямаршье харата муухай үйлэ хэрэгые зүбтүүлжэ болохо байна бшуу.

Кубада Советскэ Союзай үзүүлдэг туһаламжа тухай хэлэхэ болоо һаа, энэ туһаламжа имагтал Кубын өөрыгөө хамгаалха шадабариие шангадхалгада туһалха зорилготой юм. Кубада буу зэбсэгээр туһаламжа үзүүлхэ тухай Кубын правительствын гуйлтые Советскэ правительство зүбшөөгөө гэжэ Э. Гевара, Э. Арагопес гэгшэдһээ бүридэһэн Кубын делегациин Советскэ Союзда ерэһэн тухай, энэ оной сентябриин 3-най советско-кубинска хамтын коммюнике соо заагдаһан байгаа. Энэ буу зэбсэг болон сэрэгэй техникэ имагтал өөрыгөө хамгаалха зорилгоор хэрэглэгдэхэ юм гэжэ коммюнике соо хэлэгдэнхэй. Хоёр ороной правительстванууд энэ хараа бодолые мүнөөшье үедэ шууд сэхээр баримтална.

Кубын Республика тогтоһонһоо хойшонхи түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилэн Холбоото Штадуудай зүгһөө таһалгаряагүй хэгдэдэг заналтануудые дууладаг, хорото аашануудта дайрагдадаг байна. Тиимэһээ Кубын өөрыгөө хамгаалха шадабариие бэхижүүлхэ хэрэгтэ Советскэ Союзай зүгһөө туһаламжа үзүүлхэ шухала болоһон байна бшуу. США юушье хэхэһээ сээрлэнэгүй. Гэбэл дайшалан абаһан эрхэ сүлөөень, бэеэ даанхай байдалыень Кубын арадһаа хаһахын, тэрэниие Америкын монополинуудай мэдэлдэ дахяад оруулхын, Кубые США-гай туһамарша болгохын тулада 1961 оной апрельдэ Кубада эсэргүү зэбсэгтэ интервенци эмхидхээ һэн.

Өөрыгөө хамгаалхынь тулада шухала болохо сэрэгэй техникые Кубын газар дээрэһээ холодхон гаргаха тухай США эрилтэ хэнэ, энэ эрилтыень өөрынгөө бэеэ даанхай байдалые хүндэлдэг нэгэшье гүрэнэй зүбшөөжэ шадахагүй байһаниинь ойлгосотой.

Бусадай газар дээрэһээ хариин бүхы сэрэгүүдэй гаргагдаад, өөһэдынгөө оронуудта абаашагдахын түлөө Советскэ Союз тэмсэдэг. Хэрбээ США гүрэнүүдэй хсорондохи хани ёһоной харилсаануудые бэхижүүлхэ тухай үнэхөөрөөл оролдолго гаргадаг, бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал хангахые эрмэлзэдэг байгаа һаа (энээн тухай президент Кеннеди октябриин 22-то үгэ хэлэхэдээ дурдааһэн) советскэ дурадхалые хүлеэн абажа, дэлхэйн элдэб хубинуудта бусадай газар дээрэ байһан өөрынгөө сэрэгүүд болон сэрэгэй техникые гаргаха, тэндэхи сэрэгэйнгээ баазануудые усадхаха ёһотой байгаа.

Гэбэшье бүхы дэлхэй дээрэ өөрынгөө зэбсэгтэ хүсэнүүдые, буу зэбсэгые тарааһан США хадаа энэ дурадхал хүлеэн абахаһаа нэтэрүүгээр арсана. Тэдэниие бусад гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахын, өөһэдынгөө эзэрхэг түримхэй һанаашалгануудые бэелүүлхын тулада США хэрэглэдэг байна. Уласхоорондын жандармын үүргые имагтал Америкын империализм бэедээ даажа абанхай. Америкын самолёдууд Советскэ Союзда ямаршье сагта добтолжо, амгалан тайбан городууд болон тосхонууд дээрэ Америкын бомбонуудые хаяжа, хүндэ хүшэр сохилтонуудые хэжэ шадаха гээд США-гай түлөөлэгшэд хододоол һайрхажа байдаг юм. «Поларис» гэжэ ракетэнүүдээр хангагдаһан Америкын уһан доогуур ябадаг онгосонууд олон далайнууд болон океанууд соогуур ябажа байдаг, Советскэ Союзда, эб найрамдалда дуратай бусад гүрэнүүдтэ атомна сохилто үгэжэ шадаха гэжэ США-гай гүрэнэй болон сэрэгэй ажал ябуулагшад, тэрэшэлэн хэблэл үдэр бүхэндэ заналта хэдэг. Эдэ баримтанууд дээрэһээ хаража үзэхэдэ, Кубые өөрыгөө хамгаалха зэбсэг хэрэгсэлнүүдһээнь хаһаха улам саашаа һанаатай эрилтэнүүдые хэхэдээ, США-гай правительство эб найрамдалай аша туһа хараха ябадалые хүтэлбэри болгоно гэһэн хэбэртэйгээр президент Кеннедиин хэлэһэн үгэнүүдэй худал хуурмаг байһаниинь бүришье эли боложо үгэнэ.

Кубын эрье тээшэ ошожо ябаһан суднанууд тушаа дээрмэшэн ёһоной ябуулга гаргаха тухай США-гай президентын соносхоһые, далай соо ябаһан, бүрин эрхэтэ гүрэнүүдэй суднануудта хиналта тогтоолгые эб найрамдалда дуратай гүрэнүүд буруушаангүй байжа шадахагүй. Америкын гүрэнэй ажал ябуулагшад уласхоорондын ёһо гуримуудта үнэн сэхэ байнабди гэжэ хэлэхэ, дэлхэй дээрэ гурим сахиха шухала байһан тухай шашаха дуратай юм гэжэ мэдээжэ. Зүгөөр тэдэнэр хадаа хуули ёһонууд США-да бэшэ, харин бусад гүрэнүүдтэ зорюулагдажа бэшэгдэнхэй гэжэ үнэндөө тоолодог байжа болоо ха. Кубын эрьенүүдые США-гай бодотоор хүреэлээд байһаниинь харата муухай алхам, уласхоорондын ёһо гуримые үзэгдөөгүй муухайгаар эбдэһэн, эб найрамдалда дуратай бүхы арадуудта үһэриһэн ябадал болоно.

Кубатай худалдаа **наймаа** хэхыень, Кубада эд бараа болон ашаа абаашахын тулада суднануудаа хэрэглэхыень бусад оронуудые хорихо гэжэ США мүнөө һэдэдэг байгаа һаа, США-гай зонхилхы нюурнуудта тааруугүй политика бэелүүлдэг гү, али тэдэнэй дурагүйлхэдэг социальна байгуулалтатай ондоошье гүрэнүүдтэ эсэргүү мүн лэ иимэ хэмжээ абаха тухай Америкын зонхилхы нюурнууд саашадаа эрилтэ хэжэ магад гэжэ ойлгожо ядахаар бэшэ байна.

Өөрыгөө хамгаалгые ямараар эмхидхэжэ байһан тухайгаа гүрэнүүдэй тэдэндэ тоосожо байха, далай соогуур ябаха суднануудаараа юу шэрэдэг байһанаа элидхэжэ байха тухай эрилтэ хэхэ эрхые США-гай правительство өөртөө олгоһон байна.

Иимэ эрилтэнүүдые Советскэ правительство эрид шууд буруушаана. Америкын империализмын убайгүй муухай ябуулганууд бүхы хүн түрэлтэндэ һүртэ муухай хойшолонтой байжа болохо, энээниие нэгэшье арад, тэрэ тоодо США-гай арад хүсэнэгүй.

Куба шадар США-гай правительствын тохёолдуулһан оршон байдалай ехэ түбэгтэй байһыень хараадаа абан, Советскэ правительство хадаа «Америкын Холбоото Штадуудай зүгһөө ООН-ой Уставай эбдэгдэжэ, эб найрамдалда аюул тохёолдуулагдажа байһан тухай» асуудалые хаража үзэхын тулада Аюулгүйн Соведые дары зарлаха тухай асуудал табиха гэһэн заабари Нэгэдэмэл Нацануудай Организацидахи өөрынгөө түлөөлэгшэдэ үгэһэн байна.

Куба болон бусад гүрэнүүд тушаа Америкын Холбоото Штадуудай хэжэ байһан эзэрхэг түримхэй аашануудые эсэргүүсэн буруушаахыень, США-гай правительствын термоядерна дай һүжэрөөхэ замдань һаад хаалта бодхохыень уряалан бүхы правительстванууд болон арадуудта Советскэ Союз хандана.

США-гай империалис этэгээдүүдэй эзэрхэг түримхэй һанаашалгануудые таһалдуулхын, дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалхын, бэхижүүлхын тулада Советскэ правительство өөрһөө дулдыдаха бүхы юумэ хэхэ байна.

Совет Эхэ оронойнгоо экономическа болон өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлхын тулада совет арад бүри ехэ оролдосотойгоор ажаллаха гэжэ батаар этигэн найдажа байһанаа Советскэ правительство элирхэйлэн мэдүүлнэ. Манай ороной гэнэдэхэгүйн, эзэрхэг түримхэйшүүлдэ ёһотойл харюу үгэжэ шадахаар байхын тулада Советскэ правительство бүхы шухала хэмжээнүүдые абаха байна.

* *

Совет Социалис Республиканuудай Союзай Министрнүүдэй Соведтэ

США-гай правительствын харата муух .й аашануудые гарһантай, Америкын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй эзэрхэг түримхэй хүсэл зорилготой дашарамдуулан, Советскэ правительство 1962 оной октябриин 23-да Кремльдэ зэбсэгтэ хүсэнүүдэй дайшалхы бэлэдхэлые улам шангадхаха талаар абтаһан хэмжээ ябуулганууд тухай СССР-эй оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал нүхэр **Р. Я. Малиновскиин** мэдээсэл шагнаад, оборонын министртэ шухала хэмжээнүүдые, тэрэ тоодо тусхай заабариин гаратар иимэ хэмжээнүүдые абаха заабари үгэбэ:

1. Стратегическэ алба хэдэг ракетнэ сэрэгүүдтэ, ороной агаарай аюулгүйе хамгаалдаг сэрэгүүдтэ ба уһан дорохи флодто алба хэдэг аха наһанай сэрэгшэдые совет армиһаа табилгые бариха.

2. Бүхы сэрэгшэдтэ амаралта үгэхэеэ болихо.

3. Бүхы сэрэгүүдые дайшалхы талаараа бэлэн байлгаха, улам һэримжэтэй болохо

В. В. Кузнецов социалис оронуудай элшэн сайдуудтай уулзаба

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрын нэгэдэхи орлогшо нүхэр В. В. Кузнецов Москвада байһан социалис оронуудай элшэн сайдые октябриин 23-да урижа, Кубын Республикада эсэргүү эзэрхэг түримхэй аашануудые США-гай правительствын гаргаһантай дашарамдуулан, Советскэ правительствын мэдүүлгэ тухай эдээндэ мэдээсэбэ.

«ООН-ой Устав эбдэһэн тухай, Америкын Холбоото Штадуудай үмэнэһөө эб найрамдалда аюул тохёолдуулһан тухай» асуудал хаража үзэхын тулада Аюулгүйн Совет дары татаха тухай асуудал табихыень Советскэ правительство Нэгэдэмэл Нацануудай Организацидахи өөрынгөө түлөөлэгшэдэ заабари үгөө гэжэ нүхэр В. В. Кузнецов элшэн сайдуудта мэдээсэбэ.

Варшавска договорой оронуудай хамтын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй штабта

Америкын правительствын харата муухай аашануудые гаргажа, Америкын сэрэгшэдэй эзэрхэг түримхэй аашануудтай дашарамдуулан, Варшавска договорой хамтын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй главна командалагша Советскэ Союзай Маршал **А. А. Гречко** 1962 оной октябриин 23-да Варшавска договорой оронуудай армиин түлөөлэгшэд—офицернүүдые суглуулаад, хамтын зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ ородог сэрэгүүд ба флодуудай дайшалхы бэлэдхэлые улам шангадхаха талаар хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые абаха тухай заабари үгэһэниинь элирбэ.

В. В. Кузнецов СССР-тэхи США-гай элшэн сайд Ф. Колертой уулзаба

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрын нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов октябриин 23-да США-гай элшэн сайд Ф. Колертой уулзажа, байгша оной октябриин 22-то США-гай президент Д. Кеннедиин мэдүүлгэдэ Советскэ правительствын харюу барюулба.

Куба илагдашагүй!

Кубада эсэргүү далайн сэрэгэй блокада соносхохо гэһэн США-гай эзэрхэг түримхэйшүүлэй уршагта муухай шиидхэбэри бүхы түрүү хүн түрэлтэнэй сэдьхэл бодолые дахинаа бэхижүүлэн, ехэ зэбүүрхэл үүсхэбэ. Гэхэтэй хамта, тэрэ шиидхэбэридэнь харюусаһан манай Советскэ правительствын мэдүүлгэ дэлхэйе дүүрэн зэдэлжэ, США-гай эзэрхэг түримхэй аашануудые сэхэ шууд буруушаан, хамаг зоной халуун анхарал татаад байна.

Оройдоо хэдэхэн һарын урда тээ манай ороной ниислэл хото Москвада болоһон, эб найрамдал хамгаалха, бүгэдэ ниитээрээ буу зэбсэг хуряаха хэрэгтэ зорюулагдаһан бүхэдэлхэйн конгрессэй үдэрнүүд һанаандам ороно. Сүлөөтэ Кубын түлөөлэгшэ, Гаванска университедэй ректор Хуан Маринелла конгрессэй ендэр дээрэһээ бүхы сугларагшадта хандан: «Нүхэд!» гэһэн үгөөр сэдьхэл доһолгомо үгэеэ эхилээ һэн. Тиихэдээ манай багаханшье һаа, эрэлхэг арад ямаршье эзэрхэг түримхэйшүүлэй ааша һаа далдирхагүй гэжэ мэдүүлээ бэлэй. Кубын суута поэт Николос Гильентэй уран зохёолшодой түб байшан соо хөөрэлдэхэдэм, мүн лэ иимэ үгэнүүдые хэлээ һэн. Гансашье эдэнэр бэшэ, Кубын бүхы делегаци иимэ нэгэн һанал бодолтой байгаа. Харин мүнөө Куба дээрэ дайнай аюулай дахин бөөгнэржэ байхада, тэдэнэй хэлэһэн үгэнүүд, тэдэнэй үнэн зүбөө мэдэрһэн мэдэрэл, халуун сэдьхэл һанаандам орожо, сүлөөтэ арадай илалтада дахин этигүүлжэ байна. Юундэб гэхэдэ, Куба гансаараа бэшэ. Манай хүсэн түгэс Совет орон, мүн социалис оронууд Кубатай нэгэн хамта ха юм, тэрэнэй ямаршье бэрхэшээл дабаха хэрэгтэнь туһалхаар зоригжонхойбди. Тиимэл һэн туладань, би өөрынгөө арадай үмэнэһөө Кубынгаа нүхэдтэ хандан:

— Таанад илагдахагүйт. Бидэнэр шамтаяабди, Куба!— гэжэ үнэн зүрхэнһөө хэлэхэ байнаб.

Н. БАЛДАНО,
Эб найрамдал хамгаалха Буряадай комитедэй түрүүлэгшэ.

Модоной заводойхидой үгэ

(Олон хүнэй хабаадалгатай митинг дээрэһээ)

Мүнөөдэр халаанай дүүрэхэдэ, Улаан-Үдын модоной заводойхид гэртээ харихын орондо талмай дээрээ сугларжа захалба. Уданшьегүй ехэ митинг захалшоо.

Митинг нээхэ зуураа, заводой директор А. Шапиро иигэжэ хэлэбэ:

— Америкын эзэрхэг түримхэйшүүлэй хорото ааша гаргажа байһан ушарые бидэ бүхы арадтаяа хамта эрид шууд буруушаанабди, тиимэһээ Кубын эрэлхэг арадтай сугтаабди, тэдэниие ямаршье сагта дэмжэхээр бэлэмди гэжэ мэдүүлнэб.

Удаань модо отололгын цехэй мастер Алексей Сучков үгэ абаад:

— Кубада эсэргүү уһан сэрэгэй блокада америкынхидэй соносхоод байхада һэримжээ улам дээшэлүүлхэ, ажалайнгаа амжалта улам арьбажуулха ёһотойбди гэжэ хэлэбэ.

Аварийна бригадын бригадир, БурАССР-эй Верховно Соведэй депутат нүхэр Плеханов үгэ абажа:

— Уласхоорондын шахардуу байдал тогтоохые ходол һэдэдэг Америкын эзэрхэг түримхэйшүүлдэ хандажа: «Таанар Кубые илахагүйт, Куба бүхы Америкын һэшхэлынь болонхой, манай орон, бүхы дэлхэйн үнэнии зон тэдэнтэй. Тиимэһээл хорото аашануудаа дары болюулагты!» — гэжэ шангаар һануулан хэлэхэ байнаб,— гэбэ.

Митингдэ хабаадагшад Кубые дэмжэһэн тогтоол нэгэн дуугаар, нэрьемэ альга ташалган доро абаба.

МАЛШАН ОШОРОВ ЭРХИМЛЭНЭ

Савва хүбүүн балшар багa наһанһаа эжытээ хамта малшанаар ажаллажа, дүй дүршэлтэй болоһон юм. Балшар наһандаа малшанай мэргэжэлдэ дурлажа, энэ хэрэгтэ оролдосотойгоор, бодомжотойгоор хандаһан Савва мүнөө юһэдэхи жэлээ колхозойнгоо мал һүрэгүүд үбэл зунгүй үргэн уужам бэлшээри дээгүүр адуулжа ябанхай. Үнеэдһээ һалгаагдаһан тугал, бурууулнуудые Савва тушаажа абаад, тэдэниие нэгэ-хоёр жэлэй туршада жэгдэ тарганаар түлжүүлжэ, хүсэд бэеэ олоһон тугалнуудые, сарнуудые тушаажа байдаг.

«Улаан Аха» колхоз үбһэ тэжээлээр жэлһээ жэлдэ дутамаг байдаг, зарим жэлдэ ган гасуур ушардаг. Тиимэһээ бүдүүн тэжээлээ гамтайгаар гаргашалхын тула, элдэбын шэмэтэ тэжээл малдаа үгэлсэдэг юм. Залуу малшан Савва шэмэтэ тэжээлээ хүсэд һайнаар бүйлуулжа малаа хоолуулхын тула, байрадаа тусхай кухни түхеэрээ юм. Тигэжэ һайнаар бүйлуулагдаһан шэмэтэ тэжээлээр малаа хоолуулхадаа, тэдэнь жэгдэ һайнаар таргалжа, түргэнөөр бэеэ олоно. Мүн үбһэ тэжээлээ гамтайгаар гаргашалхын тула хашаа хорёо соогуураа тэбшэнүүдые түхеэрээ юм. Мүнөө нэгэшье грамм үбһэн үхэрэй хүл доро гэшхэгдэжэ хосорхоёо болёо.

Үбэлэй үедэ малаа бэлшээһэнээ гадна, бүдүүн, шэмэтэ тэжээлээр шадамараар хоолуулжа, тарганаар ондо оруулаад, зундаа холын бэлшээридэ гаргадаг. Анха түрүүн нүхэр Ошоров гүрэндэ худалдагдаха 200—300 толгой бодо малнуудые Хорёо һэдэг бэлшээридэ харуулжа, хэды дахин Нухэн дабаа, Тэмээлигэй гол, Мондын пунктда оошоб даа! Үбэл, зундаа Саввын оролдосотойгоор ажаллаһанай ашаар колхозынь хэды магтуулжа гээшэб. «Улаан Аха» аймаг соогоо эгээл тарган мал гүрэндэ худалдадаг. Колхоз гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө жэл бүхэн 100—150 процент дүүргэжэ байдаг юм. Мүн энэ жэлшье гүрэндэ мяха, һү худалдаха уялгаяа үлүүлэн дүүргээ. Колхозой һү, мяха абалгаяа дээшэлүүлхэ хэрэгтэ Саввын хубита нилээд ехэ. Тиимэһээ энэ залуу нүхэр нютагтаа хүндэтэй, правлениин, партиина, комсомолой эмхинин зүгһөө холдоолол магтаалтай ябадаг.

Нүхэр Ошоровой ажалайнь бүтээсые бүри дээшэлүүлхын тула правлениин гэшүүд тэрээндэ хальмаг үүлтэрэй бүрүүнүүдые тушаажа үгэхэ тэжээ ниидэһэн байгаа. Тэрээнһээ хойшо хэдэн жэлэй туршада хальмаг үүлтэрэй залуу мал харууһалжа томо болгоод, фермэнүүдтэ хоёр удаа тушаагаа юм. Эдэниие харууһалхадаа, зунай үедэ аяар холын Забиит гэдэг бэлшээридэ нүүжэ, тэрэ дайдада зуһаһаа байдаг. Зунай үедэ малаа хүсэд хүрэхэ тэжээлэй дабһа гол

горхоной хүрэхэлээр, бэлшээридээ шаргаар абаашажа бэлдэдэг. Юуб гэхэдэ, зундаа эмээл морёөр аяар 190—200 модо болохо газарта ашаа зөөхэнь амаргүй ха юм. Забиит гэжэ зунайнь бэлшээри тиимэ нэгэ губи һарьдаг газар юм, тэндэнь ойро тойрон модоншье үгы, тиимэһээ хашаа хорёошье байхагүй. Тиимэ дээрэһээ нэгэ газарта 10—15 үдэр байрлахадаа, малайнгаа бэлшээриие хоёр-гурба хонхогто һэлгэжэ байдаг. Зундаа малые хашаа соо хаадаггүй, түхеэрээ сүүдэхэдээ адууланда ябуулдаг юм. Арба-арбан хоногоор дахин үгэжэ, үдэртөө гурба-дурбэ дахин уһалдаг. Хэрбээ ямар нэгэн малай үбшэлөө һаань, Савва тусхай аптечкэтэй ябадаг хадаа, тэдэниие малаа бүтүү юумэн соо байлгажа эмшэлдэг байна. Үбдэһэн малаа байлгажа эмшэлхын тула бэрээээнтэ майхантай ябадаг юм.

Энэ жэл нүхэр Ошоров хальмаг үүлтэрэй 135 хашарагый, гунжадые абаад, Забиитда зунаа нэн. Энэ үе соогоо бүхы гунжадаа ороондо оруулаа. Харин сентябрь һарада эхилээд гунжадаа тугаллуулжэ, 20 гаран нарай тугаллуулдаг болоо. Савва гунжадайнгаа ороондо ороходонь, үдэр хонохгүй, үнгэ зүһыень тусхай данса дээрэ тэмдэглээд ябадаг. Юуб гэхэдэ, эхээс хүхэжэ түлжэдэг тугалнуудаа ямар үнгэнһээ түрөөд, хэды сагсоо, хэр зэргээр томо болоһыень тэмдэглэхэдэнь хэрэгтэй ха юм.

— Хальмаг үнеэнһээ түрэһэн тугалнуудые һайса харууһалаад, эрхим шанартай тэжээлээр хүсэд хангаад байбалнай үнэ багатай мяхан элбэгээр абтаха зэргэтэй,—гэжэ Савва хөөрэдэг.— Минии харууһалжа байһан малнууд зундаа дунда зэргээр сүүдхэдэ 600—700 грамм заатагүй нэмэдэг юм.

Зунай бэлшээриһээ малаа үбэлжөөндэ асархадаа, һараһаа үлүүтэй ябадагдаг. Үдэртөө 10—12 модо ябаад, унжэхэ гү, али хоёр-гурбан хоног амаруулаад лэ ябадаг зантай. Малые нэгэшье намнангүй, тон аалиар ябуулха хэрэгтэй. Үбэлжөөндөө нүүжэ ябахадаа өөһэдөө үрдилдэжэ, моритой хүндэ хүсэгдэнгүй гүйлдэжэ ябаха зантай юм. Тиихэгүйн тулада нэгэ хүн малай урда ябалсадаг. Түргөөр гүйжэ ябаһан мал намартаа хүшэ тэнхээгээ гээжэ, үбэлдөө арай гэжэ ондо орогдог юм,— гэжэ Савва хөөрэнэ.

Мүнөө Обоото гэжэ газарта малаа үбэлжүүлхын тула хото хорёоёнь заһабарилжа байна. Мүн үбһэ болон шэмэтэ тэжээл байрадаа элбэгээр зөөжэ бэлдэхэ худэлмэрээ Савва Махалеевич Ошоров һайнаар хэжэ эхилхэнь. Тэрэ декабрь—январь һарануудта 70 гаран гунжадые тугаллуулжа, колхозойнгоо һаалиин гүүргээнүүдтэ тушааха юм.

Д. Дугаров.

ЗАМБУУЛИНАЙ ДАЙДА СООГУУР ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ АНХА ТҮРҮҮН НЭГЭН ДОРО ЗЭРГЭ НИИДЭЛГЭ

ГОЛ ШУХАЛА ДҮНГҮҮД

МОСКВА. октябрийн 22. (ТАСС). Советскэ космонавтнуудай түрүүшын ниидэлгэнүүдэй дүнгүүд, онгосонуудай оньһо түхеэрэлгэнүүдэй, бүхы аппаратурын һайнаар хүдэлһэн тухай эдэ ниидэлгэнүүдэй үедэ абтаһан мэдээнүүд замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ талаар шэнэ шухала алхам хэхэ—замбуулинай хоёр онгосоор советскэ космонавтнуудай нэгэн доро удаан саг соо зэргэ ниидэлгэ бэелүүлхэ арга олгоо.

Хэдэ хэдэн шэнэ медико-биологическэ болон техническэ асуудалнуудые шиидхэхэдэ шухала болохо шэнжэлэлгэнүүд болон туршалгануудые энэ ниидэлгын үедэ хэхэ гэжэ түсэблэгдэһэн байгаа.

«Восток-3», «Восток-4» гэжэ онгосо-одонууд дээрэ хэгдэһэн шэнжэлэлгэнүүд болон туршалгануудай гол шухала дүнгүүд мүнөө гаргагдаа. Онгосонуудай байгууламжын, нэгэн доро зэргэ ниидэлгые залан шэглүүлгын болон хэмжэлгын, «Восток-3», «Восток-4» гэжэ онгосонуудай хоорондо радио болон телевизионно холбоо байгуулгын, радиациин нүлөөнөө һэргылэлгые хангалгын онсо өөрэ зүйлнүүдтэ, медико-биологическа асуудалнуудта эдэ дүнгүүд хамаадана.

Онгосонуудай байгууламжын онсо өөрэ зүйл тухай тоотохоодо, тусхайлбал, тэдэниие буулгаха талаар хараалагдаһан онол аргануд тухай эрдэмтэд заана.

Тусхай скафандр үмдэһэн космонавт ниидэлгын үедэ катапультын һуурида һуужа ябадаг. Замһаа доошоо орохоодо, космонавт кабина соогоо үлөөд газарта буужа шадаха, үгышье һаа, доронгор ороод ябахадаа, катапультые хэрэглэн, һуурин хамта кабинаһаа таһараад, онгосоһоо амяраа парашюдаар газарта буужа шадаха юм. Хуурай газар дээрэ буухаа болоо һаа, космонавтын онгосоһоо таһараад, парашюдаар газарта буухадань нилээд таарамжатай юм. Юуб гэхэдэ, бууха газарайнь тэгшэ бэшэ байжа, һалхиин боложо, бусад ушарай тохёолдожо болохо байһан дээрэһээ буулгын үедэ бэрхэшээл үзэгдэжэ магад. «Восток-2» онгосын ниидэлгын үеынхи шэнги нэгэн доро зэргэ ниидэлгын үедэ ниидэлгын программын, мүн космонавтнуудай өөһэдынь хүсэлэнэй ёһоор, космонавтнууд онгосоһоо амяраа газарта бууха гэжэ хараалагдаһан байгаа юм. Гэбэшье бүхы ниидэлгэнүүдэй (тэрэ тоодо һүүлэй нэгэн доро зэргэ ниидэлгын) үедэ онгосонуудые буулгаха оньһо түхеэрэлгэнүүд һайнаар хүдэлжэ, эдэ онгосонууд ямаршье зэмдэггүйгөөр газарта буугһан байгаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Замыень хэмжэн тодорхойлхын, телеметрическэ болон телевизионно мэдээнүүдые абахын, бүридхэхын, хоёр талын радио холбоо болон залан шэглүүлгые хангахын тулада газар дээрэхи хэмжэлгын бүлэг олон станцинууд хэрэглэгдэһэн байгаа.

Замбуулинай онгосонуудай газарые хэдышье олон дахин тойрон дабшахадаа, Советскэ Союзай газар дээгүүр гарахадань, тэдэнэй замые хэмжэжэ, холбоо барисаатай байжа шадахаар шэнжэлэлгын станцинууд СССР-эй газар дээрэ таарууллагаар хубааригдан табигдаһан байгаа бшуу.

Станцинуудай «радиогоор хаража шадахаар» зайда онгосонуудай ниидэжэ ябахада хоёр онгосын замые радиолокационно станцинууд хэмжэн тодорхойлдог байгаа. Радиолокационно станцинуудай абаһан мэдээнүүдые тоололго-сосолоолгын центр шэнжэлэн согсолдог байһан юм. Энэ центр онгосонуудай дабшажа ябаһан бодото замые мэдэдэг, хэр зэргэ үнөө хэды дахин тойрохоодо онгосонуудай дабшаха замаень урид мэдэжэ тодорхойлдог, газар дээрэхи станцинуудай ажаглалта хэхэ шэглэлэйень заажа үгэдэг байгаа.

Хоёрдохи онгосын ниидэн гараха сагые тодорхойлхо зорилгоор газар дээрэхи хэмжэлгын станцинуудай, хэлхээ холбооной болон залан шэглүүлгын үммэ табигдаһан байна. «Восток-3» онгосын замые хэмжэн тодорхойлһон мэдээнүүдые анхаралдаа абан, согсололго-тоололгын центр «Восток-4» онгосые табиха сагые тодолон тодорхойлоо. Түрүүшын онгосодо тон дүтүүр ниидэхээр замда энэ онгосые гаргаха зорилгоор табигдаһан мүнөөхи талмай дээрэһээ дурдагдаһан саг соо «Восток-4» гэжэ хоёрдохи онгосо табигдаһан юм. Замбуулинай «Восток-4» онгосо замда гаргагдаһанайгаа һүүлээр, хүсэд тодолгоодон мэдээнэй ёһоор, «Восток-3» онгосоһоо 6,5 километр дүтэ зайтайгаар ниидэжэ ороһон байгаа.

«Восток-3», «Восток-4» онгосонуудай радио-түхеэрэлгэнүүдэй тоодо радиотелефонно гурбан һудал шэжэмээр хоёр талын холбоо байгуулха аппаратура—хоёр богони долгитой (КВ), нэгэ—тон богони долгитой (УКВ) һудал шэжэм орсолсоно. Тэрээнһээ гадна, оптоо дээрэ магнитофон, дундуур болон богони долгитой радио дамжуулан абадаг приёмник тодхогдонхой.

Космонавтнууд А. Г. Николаев, П. Р. Попович дуу гаралсагын 4—УКВ, холын богони долгитой, онгосонууд хоорондын болон дамжуулгын һудал шэжэмүүдые хэрэглэдэг байгаа. Холын богони долгитоо болон онгосонууд хоорондын һудал шэжэмүүдээр дуу гаралсаха гэшээ тэдэнэй худэлмэриин гол шухала гурималь байгаа, тиихэдээ энэ шэжэмүүдэй тус бүреэрнь дуу гаралсахадаа, космонавт нэгэ шэжээгээ шагнадаг байгаа.

Космонавтда таарамжатай байхын тулада онгосо дээрэхи магнитофон автоматическаар табигдадаг, тиимэһээ космонавтнаар дуу гаража орон сасуу магнитофон хүдэлжэ хиилдэг байгаа. Хөөрэлдөөнэй

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур

1962 оной октябрийн 25.

Буряадай АССР-эй статистическэ управлениин мэдээсэл

Буряадай АССР-эй промышленностиин 1962 оной юһэ һарын гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай

Буряадай АССР-эй промышленность валовой продукци үйлэдбэрилэн гаргаха юһэ һарынгаа түсэбые бүхы дээрээ 102 процент дүүргээ, тэрэ тоодо Буряадай совнархозой промышленность 102 процент, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй промышленность —100,6 процент дүүргэһэн байна.

1961 оной январь—сентябрь һарануудтай сасуулхада, валовой продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн 6 процентээр ехэ болгогдоо, тэрэ тоодо Буряадай совнархозой промышленность 11 процент, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй промышленность—4 процентээр дээшэлүүлээ.

Совнархозой управлениин болон предприятинуудай, бусад министерство, ведомствэнүүдэй түсэбэй дүүргэлтэ ба валовой продукци үйлэдбэрилгын ургалта 1962 оной юһэн һара соо иимэ байна гэбэл:

Управлени болон предприятинууд	1962 оной 9 һарын дүүргэлтэ процентээр	1962 оной 9 һарын түсэбэй дүүргэлтэ 1961 оной 9 һарынхида орходоо проц.
Буряадай совнархозой управлени ба промышленна предприятинууд		
Горнорудна промышленностиин управлени	107	100.9
тэрэ тоодо:		
Галуута-Нуурай шахтоуправлени	105	93
Тимлюгэй цемент-шиферэй завод	105	97
Улаан-Үдын шэлэй завод	115	130
Металл болбосоруулгын, машина бүтээлгын промышленностиин управлени	102	145
тэрэ тоодо:		
Элхиин автозаһабарилгын завод	103	153
Модо хюрөөдэдэг станогуудые бүтээдэг Сэлэн-Дүүмын завод	95	132
«Электромашина» завод	105	129
«Буряткабель» завод	119	139
«Теплоавтоматика» завод	104	102
Түмэр хэрэгсэлэй Кировэй нэрэмжэтэ завод	103	99.0
«Бурятэнерги» гэжэ районно управлени	103	110
Ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин управлени	97	103
Барилгын управлени	95	104
тэрэ тоодо:		
Барилгын материалнуудай Татауровска комбинат	75	98
Түмэр-бетонно зүйлнүүдэй Брянска завод	91	79
Түмэр-бетонно хэрэгсэлэй Улаан-Үдын № 1 завод	115	169
Түмэр-бетонно зүйлнүүдэй № 2 завод	93	124
Барилгын материалнуудай Улаан-Үдын комбинат	98	97
Улаан-Үдын хирпиисын завод	82	83
«Бурстрой» трестын үйлэдбэриин предприятинуудай комбинат	94	110
Эдеэ хоолой ба хүнгэн промышленностиин управлени	103	105
тэрэ тоодо:		
Улаан-Үдын мяха-консервын комбинат	100.7	101
Тоһоной ба сырэй заводууд	95	104
Загаһанай заводууд, загаһанай консервын комбинадууд	146	118
Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрика	104	103
Хяагтын ээрэлгэ-трикотажна фабрика	88	139
Хяагтын гуталай фабрика	95	103
Сүхын арһанай завод	85	79
Улаан-Үдын валенка дарадаг фабрика	109	124
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй промышленность		
тэрэ тоодо:		
Нютагай промышленностиин министерство	100.0	106
Ажалшадай ажаһуудалай эрилтые хангадаг управлени	103	99.8
Республиканска министерство болон ведомствэнүүдэй промышленность	101	121
тэрэ тоодо:		
Улаан-Үдын мелькомбинат	104	122
Буряадай АССР-эй Культурын министерствын промышленна предприятинууд	100.1	98
Шэнэ-Бэрээнэй механическа завод	111	123
Бүхэсоюзна министерство ба ведомствэнүүдэй промышленность	103	94
тэрэ тоодо:		
Улаан-Үдын паровозо-вагонно завод	104	92
Түмэр-бетонно зүйлнүүдэй Таловска завод	103	127

Совнархозой зарим предприятинууд, мүн министерствэнүүд валовой продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргэһэн, үлүүлэн дүүргэһэн байбашье, промышленна зарим продукци гаргаха түсэбөө дүүргээгүй.

Тусхайлбал, Тимлюгэй цемент-шиферэй завод «Портланд», «Шлакопортланд», «Пуццолановый» гэдэг цемент үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргээгүй. Улаан-Үдын шэлэй завод—сонхын шэл шэлэн илгаха ба ябталха даабаряа; Элхиин автозаһабарилгын завод—автомашина, кранова түхеэрэлгэ болон автомат аргаар хүдэлдэг двигательнүүдые заһабарилха даабаряа; «Электромашина» завод — булад шудхалаа ба шэнгэн булад гаргаха даабаряа; «Буряткабель» завод — шэрэм шудхалаа ба зүйлнүүдые ассортиментээрнь бүтээн гаргаха даабаряа; Кировэй нэрэмжэтэ завод — шаажан гүйлгэһэн амһарта хэхэ даабаряа ассортиментээрнь (гүсэ, кофейник, кружка, бидон, хүнэг); түмэр-бетонно зүйлнүүдэй Улаан-Үдын завод — хабсаргамал түмэр-бетон ба товарна бетон үйлэдбэрилэн гаргаха даабаряа; Улаан-Үдын мяха-консервын комбинат—мяха үйлэдбэрилхэ ба колбаса хэхэ даабаряа; загаһанай промышленностиин предприятинууд — загаһа сонгоохо, түрьһэ абаха, консервэ хэхэ даабаряа; Улаан-Үдын валенка дарадаг фабрика — ухибүүдэй валенка дараха даабаряа дүүргээгүй байна.

Нютагай промышленностиин министерство модо ба түлеэ шэрэхэ, хирпиисэ хэхэ, хюрөөдэмэл модо, мебель бүтээн гаргаха, ковёр нэхэхэ түсэбөө дүүргээгүй.

Арад зоной ажаһуудалай эрилтые хангаха управлени мебель хэхэ, стандартна гэрнүүдэй зүйлнүүдые бүтээхэ, арһан гутал оёхо, дотор хубсаһа нэхэн гаргаха гүрэнэй түсэб дүүргээгүй байна.

Республикын министерство болон ведомствэнүүдэй промышленностиин предприятинуудай дундаһаа Улаан-Үдын мелькомбинат хоёрдохи сортын гурил татаха, Шэнэ-Бэрээнэй механическа завод тракторна двигательнүүдые капитальнаар заһабарилха даабаряа дүүргээгүй.

Бүхэсоюзна министерство ведомствэнүүдэй … ленна предприятинуу… даһаа — ондо он… промышленна проду… ха даабаряа — Ул… паровозо-вагонно зав… тровозуудые заһаба… лад шудхалаа, шэнг… тен пеэшэндэ хэрэгл… лад хайлуулха түсэб… гээгүй.

Түмэр-бетонно зү… Таловска завод он… түхэлэй түмэр-бето… нүүдые бүтээн гаргаж… гүй.

1962 оной январь-… һарануудта гол түх… мышленна продукц… гаргалга иимэ гэбэл:

Продукци	1962 оной 9 һара соо бүтээгдэһэниинь
Шулуу нүүрһэн — миллион тонно	0,7
Модо шэрэлгэ (колхозуудайхигүйгөөр) — миллион кубическа метр	2.5
Хюрөөдэмэл материал (колхозуудайхигүйгөөр) — мянган кубическа метр	693
Цемент —	—
Шифер — миллион условно плитанууд	111.9
Хирпиисэ (колхозуудта хэгдэһэниие тооложгүй) — миллион хэһэг	57
Сонхын шэл — миллион дүрбэлжэн метр	5.9
Нооһон бүд — миллион дүрбэлжэн метр	1.5
Трикотажна дотор хубсаһан — мянган хэһэг	1575
Трикотажна гадар хубсаһан — мянган хэһэг	279
Арһан гутал — мянган паар	108
Валенка — мянган паар	209
Хубсаһа угаадаг машина—мянган хэһэг	67.5
Мебель (түмэр орогүйгөөр)—миллион түхэригөөр	3.1
Түмэр орон —миллион хэһэг	57
Мяхан (гүрэнэй нөөсэһөө) — мянган тонно	15.8
Колбасна зүйлнүүд — мянган тонно	5.8
Загаһа барилга — мянган тонно	4.7
Малай тоһон (гүрэнэй нөөсэһөө) — мянган тонно	2.0
Сагаан эдеэн һүн дээрэ абажа тоолобол — мянган тонно	20.3
Кондитерска зүйлнүүд — мянган тонно	2.8
Бүхы зүйлэй консервэнүүд — миллион банка	21.4

Республикын промышленность ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэбөө 102 процент дүүргээ, тэрэ тоодо: Буряадай совнархозой промышленность — 102 процент, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй промышленность — 101 процент.

Модо хюрөөдэдэг станогуудые бүтээдэг Сэлэн-Дүүмын завод, ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин болон модоной ажахын управлени, тоһоной заводууд, Хяагтын трикотажна фабрика, Хяагтын гуталай фабрика, Сүхын арһанай завод, барилгын материалнуудай Татауровска комбинат, Улаан-Үдын хирпиисын завод, түмэр-бетонно зүйлнүүдэй Шэнэ-Бэрээнэй завод ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргээгүй байна.

Республика дотор ажалай бүтээсэ нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада 5 процентээр дээшэлүүлэгдээ.

Совнархозой предприятинууд промышленна продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха түсэбөө дүүргэнхэй.

Республикын промышленна предприятинуудта то… соо үйлэдбэриин про… оньһожоруулха ба а… цилха талаар, мүн т… нологи нэбтэрүүлхэ … хүдэлмэри хэгдээ. Х… мышленностиин зав… риин предприятинуу… оньһожоруулха, а… цилха, түрүү техноло… рүүлхэ түсэбөө … байна. Тусхайлбал … ба модо болбосоруу… мышленностьда пот… нэбтэрүүлхэ, автома… рэглэхэ түсэб дү… байна.

Эдеэ хоолой про… стьда — загаһа бар… нануудта загаһа б… хо гидроакустическ… гэ тодхохо, мал … комплексноор онь… лини тодхогдоогүй, … үйлэдбэрилгые он… ха түсэб дүүргэгдэ…

Барилгын матер… промышленностьда … лэй камерануудта … га хэрэглэхэ, элһ… малтан абалгые он… ха түсэб дүүргэгдэ…

Елена Щербакова Улаан-Үдын Кировэй нэрэмжэтэ за… хүдэлмэришэдэй нэгэн юм. Энэ нүхэр Октябриин һайндэр… ажалай вахтада жагсаад, түмэр амһарта бүтээхэ талаар … нэйнгөө нормые ходо үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. Щербакова ажаллажа байна.

Н. ЗАЙЦЕВ…

...еэдэй һубайрхада хэн зэмэтэйб?

...жэлнүүдтэ хүдөө ...продуктнуудые орон ... элбэгжүүлхын тула ...оо толгой олошоруул...эрыень һайжаруулха ...зооветмэргэжэлтэдэй, ... хүтэлбэрилэгшэдэй ...үйлга гэжэ КПСС-эй ...артын Пленумэй түү...идхэбэринүүд соо зааг... Эдэ заабаринуудые ...гөө ажалда хуули ...эрэглэжэ, адууһа ма...оруулха, үүлтэрыень ...улха талаар Хэжэн...ховой зарим хүтэлбэ...д, мэргэжэлтэд бира...э хэнэгүй. Энэ совхо...ахи отделениин 2-дохи ...ино бригадын һаалиин ... 130 үнеэн бии. Эдэ...инь жэлэй түрүүшын ...ута тугаллаха байгаа. ...э байгша оной январь ...хеэр тус отделениие ...э Б. Жимбеев совхо... главна зоотехник М. ...тай зүбшэжэ үзөөд, ... Хориин үрэжүүлгын ...а һайн үүлтэрэй бу... абажа, үнеэдээ имаг...усственна аргаар үрэ...эжэ хэлсээ һэн.

...нь совхозой дирек... Дугаров ехэтэ һайшаан ..., уданшьегүй отделе...б—Везнесеновкэ тос...искусственна үрэжүүл...т кээгдэһэн юм. Эн... техник-үрэжүүлэгшээр ...эргэжэлтэй веттехник А. Краснопеева томилогдоһон байгаа. Нэн түрүүн нүхэр Краснопеева гүүртынгээ бухануудые ондоо тээшэнь абаашуулжа, үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэдэ һайн үүлтэрэй түл абтаха, үнеэд һубайрдаггүй юм гэжэ һаалишадтаа, мүн тосхонойнгоо гэрэй эзэн эхэнэрнүүдтэ хөөрэжэ үгэһэн гэхэ. Энэ мэргэжэлтын хэжэ эхилһэн ажалай эмхидхэлэй түрүүшын алхамые гүүртын һаалишад, малшад һайшаан дэмжээ бэлэй.

Одоошье нүхэр Краснопеевамнай ондоохоноор лэ хүдэлхэнь гэжэ һаалишад найдаһан байгаа. Үдэр бүри ототой үнеэд олошоржо, январиин янгинама хүйтэнэй үеэр гүүртын һаалишад, гэрэй эзэд үнеэдээ искусственна аргаар үрэжүүлүүлхын тула үдэшэ үглөөгүй пунктда асардаг болобо.

Эдэнэр саһан дээгүүр сарья харгын гаратар үнеэдтэеэ шэргүүсэлдэн ябахадаа, саг соонь үнеэдээ үрэжүүлжэ, үбһэ талханай элбэг үедэ һайн түл абахаһаа гадна, ехэ һү һаажа, салин хүлһэмнай ехэ байханьгэжэ һанажа ябаа ёһотой.

Харин үрэжүүлэгдэһэн үнеэдэйнгээ хорёод гаран хоноод лэ дахин ототой боложо, бэе бэеэ ээрэсгээн гүйлдэхэдэнь, тэдэнэр урмаа ехээр хухардаг байба. Тиигэбэшье мүнөөл абаашахадам хээлитэй болохо аа гү гээд лэ, үнеэдээ һубайруулхагүйн тула зарим нэгэ үнеэдээ 6—7 дахин үрэжүүлһэн байнабди гэжэ үнинэй һаалишан Е. Мясникова гомдолтойгоор хөөрэнэ.

Аяар үбэл түрэһэн үнеэдэйнгээ 5—6 һара болоод байхада хээлигүй байһыень мэдэжэ, һаалишад совхозойнгоо главна зоотехник нүхэр Хантаевта:

— Үнеэдыемнай һубайруулхагүйн тула хэмжээ абыт,— гэжэ нэгэнтэ бэшэ хандаһан юм.

Нүхэр Хантаев энэ гүүртэдэ хэдэ дахин ябаһан байбашье, Краснопеевагай хэр зүбөөр үнеэдээ үрэжүүлжэ байһыень шалгажа үзөөгүй, ямаршье хэмжээ абаагүй байһаниинь бүришье гайхалтай.

Август һарын һүүл багаар арайшье гэжэ совхозой главна ветеринарна врач Н. Богданов эндэхи үнеэдэй хээлитэһые шалгажа үзэхэдөө, олониинь һубай гэжэ тоолоһон байгаа. Һүүлээрнь ямаршье хэмжээн абтаагүй үлэшоо.

Байгша оной сентябриин тэн багаар Хориин нютагай үйлэдбэриин управлениин главна ветеринарна врач Т. Иванов инспектор-эмхидхэгшэ Ц. Данзановтай ерэжэ, шалгажа үзэхэдөө, Краснопеевагай үрэжүүлһэн 98 үнеэдэй 50-ень һубай гэжэ тоолоо.

Ямар ушарһаа иимэ олоороо үнеэд һубайрха болоо юм гэжэ шалгагдаба. Тиихэдэ техник - үрэжүүлэгшэ Краснопеевагай өөрынгөө ажалда хайша хэрэгээр хандаһанһаа болоо гэжэ тодорхойлогдоо. Юундэб гэхэдэ, тэрэ заримдаа өөрынгөө хэрэгээр Хори, Хэжэнгэ ошожо, хэды хонодог байгаа. Энэ үедэнь ототой болоһон үнеэд үрэжүүлэгдэнгүй үнгэршэдэг һэн. Тэрээнһээ гадна, үрэжүүлгэ хэдэг хэрэгсэл зэмсэгүүдээ сэбэрлэдэггүй, үглөөгүүр үрэжүүлэгдэһэн үнеэдээ бэлшээридэ гаргадаг, станциһаа ерэһэн үрэеэ буруугаар хадагалдаг байшоо. Заримдаа гүрэнэй станциһаа муу шанартай үрэ ерэдэг байһан.

Техник - үрэжүүлэгшэ Краснопеевагай үнеэдые иимэ хангалтагүйгөөр үрэжүүлжэ байхыень Хориин гүрэнэй мал үрэжүүлгын станциин директор Б. Собенников мэдэһэн байха ёһотой. Юуб гэхэдэ, тэрэ нэгэнтэ бэшэ үрэ асаржа эндэ ерэдэг байгаа бшуу.

Теэд станциин хүдэлмэрилэгшэд техник-үрэжүүлэгшэдэй хүдэлмэриие саг үргэлжэ шалгадаггүй, үрэ абаашажа үгэбэл, манай хэрэг дүүрээ гэһэншүүгээр бодомжолдог.

Иимэ олоороо үнеэдэй һубайраад, техник-үрэжүүлэгшын шадабари, оролдосо муутайгаар ажаллажа байһанайнь элирээд байхада, совхозой, гүрэнэй станциин хүтэлбэрилэгшэд саг дары зохихо хэмжээ абаагүй байһаниинь гэмшэлтэй.

Хориин нютагай үйлэдбэриин управлени, гүрэнэй мал үрэжүүлгын станци хойшодоо техник-үрэжүүлэгшэдэй ажалыень хододоо шалгажа, бодото туһаламжа хүргэжэ байха бээ гэжэ найдагдана.

Д. Очиров,
манай тусхай корреспондент.

ҺАНАА ЗОБОРИТОЙ БОЛООЛ

...лэ удахагүй үбэлэй... ...түүшын хүйтэнэй амин ...зар, уһа голой нядх...эхэ сагынь холо бэ...о.

...ээ мүнөө малай үбэл... бэлэдхэлэй шиидхэхы ... байна гээшэ. Энэ тон ... хүдэлмэриие нэгэшье ... хойшолуулжа боло... Юуб гэхэдэ, түрүүшын ... адууһа малаа үбһэ ...р дутаажа, дулаалаг...муу байрада байлгаа ...рган—табан хоногой» ...дэнь ехээр тураха, ...мээшье абаһаар та... юм.

... Ивалгын туршалгын ... ажахынхид малайн...хэлгэдэ тон муугаар ..., мүнөө хүрэтэр байра, ...ануудаа хүсэд һай...ажа түхеэрээгүй бай... Нэгэдэхи отделенидэ ...нэгэ байра дээрэнь бү...жэ бариха гэлсэһээр ... болоо. Теэд тэрэнь ... хүсэндөө ороогүй. ... боложо һү ехэтэй ... үнеэдынь байрагүй, ... хорёо соо хононо.

...ай хүйтэрөөд, үнеэ... үглөөнь газаа га...ань бэрхэтэй болоо. ...ай даарахадаа, ду... һаагаадшье орхижор...эртэй агша,—гэжэ ... хэлэнэ.

Олонхи фермэнүүдтэнь һаалишад дутуу. Жэшээнь, нэгэдэхи отделениин 3-дахи бригадада 120 үнеэ оройдоол 4 хүн гараар һаана. Һаалишадай дутамаг хаданьүнеэдээ машинаар һаахаяа яана гээшэб? Тус ажахыда үнеэдые һааха 7 оньһон агрегат бии аад, тэдэнэйнь оройдоол гурбаниинь хүдэлөө нэрэтэй болоно.

— Эдэмнайшье үбэлэй шанга хүйтэндэ хүрэжэ байшаха ёһотой даа, байрамнай дулаалагдаагүй,—гэжэ эндэхид хөөрэлдэнэ.

Малай уһалууриие яажа эмхидхэхэ тушаа мүнөөнһөө бодомжолжо эхилхээр болоо. Тиибэшье энээн тухай хэншье һаналаа табинагүй. Илангаяа табадахи отделениин фермэ, гүүртэнүүд малаа хаанаһаа уһалхаяа үшөө хүсэд тодорхойлоогүй байха юм.

— Энээнһээ урагша жэл бүри үхэр малаа үбэлынь аяар 4—5 модоной газарта туужа, соолгоһоо уһалагша һэмди. Эндэмнай һайн худаг малтуулжа үгыт гэжэ ядагдаа. Мүнөөшье баһал тэрэ янзаараа малаа зобоохо зон бээзбди,— гэлдэжэ эндэхид гомдоно.

Байгша ондо ажахынхид бүхы хонидоо январь, февраль соо түрүүлхэ зорилготой. Теэд нэгэшье отделенидэ нарай хурьга абаха таарамжатай зохид байра үгы. Тэдэнь задагай зайдан, ёһоор дулаалагдаагүй байна. Хонидоо хаана түрүүлжэ, хурьгадаа ямар байрада абаха юм, мэдэхэнь бэрхэтэй. Мүн фермэнүүдтэ үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ пунктнуудшье мүртэй хүдэлнэгүй. Тэдэнэйнь байра хүсэд дулаалагдаагүй дээрэһээ үрэжүүлгэ шанар муутайгаар хэгдэнэ. Мүнөө олонхинь хаагдашанхай. Шалгажа үзэхэдэнь, эдэ бүгэдэһөө боложо, фермэ бүхэндэ 30—35 үнеэн һубайрһан байба. Үбэлжэлгын үшөө хүсэд эхилээгүй байхада, тугал, буруу олон гарзалжа захалаа.

Байгша ондо ажахынхид үбһэ тэжээл урда урдынхиһаа ехэ бэлэдхээ. Теэд тэрэнь муугаар гаргашалагдажа, үрилтэ хоролтодо оруулагдажа эхилээ. Зарим отделенидэ үбһэнэй һүринүүдэй хаһа сагтаа хорёологдожо абтаагүй дээрэһээнь, тэрэниие үхэр мал эдижэ унагааха болгоо.

Иимэ бирагүй тулюур байдалда эсэс табиха саг тулаа. Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй эдэ дутагдалнуудые дары усадхаха тушаа ажахын директор нүхэр Автущенко, главна зоотехник нүхэр Денисенко, мүн отделенинүүдэй эрхилэгшэд яаралтай хэмжээ абаг лэ гэжэ эрилтэ табихаар болоо.

Б. Шагдин.

Н. ДАМДИНОВ: саг тухайгаа бэшэхые хүсэнэб

Болохоёо байгаа уран зохёолшодой дүрбэдэхи Бүхэсоюзна суглаае угтуулан, «Уран зохёолой асуудалнууд» гэһэн бүхэсоюзна журнал валуу уран зохёолшодто зургаан асуудалтайгаар хандаһан байна.

Бусад уран зохёолшодтой хамта манай поэт Николай Дамдинов журналай табиһан асуудалнуудта харюусаһан юм. Асуудалда харюусан, Николай Дамдиновай бэшэһэн статьяе «Уран зохёолой асуудалнууд» гэһэн журналһаа абажа толилбобди.

Уран зохёолшо болоходом тусхай «минии университедүүд» гэжэ намда байгаагүй юм. Арбадахиие дүүргэн сасуугаа литературна институт ошооб. Эртүүр мэргэжэлтэй болохо ушарые буруушааһан һанал бодолнууд бии.

Заримашуул литературна институдай хэрэгынь бии юм аал даа гэжэ хэлэдэг. Пушкин нэгэшье институт дүүргээгүй бшуу гэһэн баримташье дурдадаг. Табатай байхадаа гэмгүй һайн шүлэгүүдые бэшэжэрхиһэн Пушкинай агууехэ поэт болохо һургуули бүри үхибүүн наһанһаань эхтэй гэжэ «мартадаг» байнабди. Абгань — поэт; тэдээнэйдэ мэдээжэ уран зохёолшод айлшаар буудаг һэн; гэр бүлынь баян библиотекэ, Пушкинай ургалтада туһалһан франц хүмүүжүүлэгшэдһээ эхилээд, ород арадай аман зохёолой уута Арина Радионовна—эдэ бүгэдэ юугээрээ литературна институдһаа дутанаб? Хүнүүдтэ агаарай хэрэгтэй болодогтол, уран зохёолшодто литературна һуралсал хэрэгтэй. Энээгээрээл хохидоһон уран зохёолшын литературна Америкые нээхэгүйнь сохом. Уран зохёолой талмай руу, уһанай түргэн үертэл, орожо ябаһан үетэн нүхэдтөө, өөртөө литературна һуралсалай талаар ехэл шүүмжэлхыгээр хандадагби. Ухаан бодолойнгоо болбосоролдо, оюун бэлигэйнгээ хүсэндэ Герцен, Лермонтов, Огарев гэгшэдэй арбан долоо, арба найман наһандаа хүрэһэн һаань, бидэнэр арайл гэжэ хорин таба, гушатайдаа энээндэнь хүрэжэ ерэнэбди. Лермонтовэй хорин зургаатайдаа ондоо хүндэ оюун бэлигээрээ хүсэтдэшэгүй зохёол бэшэжэрхидэг байгаа һаань, харин бидэнэр энэ наһандаа бэлигтэй үгыгөө зүбхэн лэ мэдэржэ эхилдэгбди.

Ажабайдалай дүй дуршэл. Уран зохёолшо өөрынгөө ажабайдалые арадайнгаа агууехэ ажабайдалтай холбон абажа хараха зэргэтэй. Агууехэшье, холын сэдьхэл доһолгомо гашуудалта жэлнүүдшье үдэр бүхэнэйнгөө хүлгөөгөөр дам саашаа ошолгондоо намайе тойрон гараагүй юм. Хүнэй сэдьхэлдэ хара толбо үлөөһэн гушан долоон оной сууряан манайшье тосхондо дуулдаа бэлэй. Хүшэр хүндэ 1941—45 онуудые үхибүүн хадаал гэртээ үнгэргөө бэлэйб. Илалтын үдэрнүүдтэ—ехэ ахынгаа баруун тээһээ бусажа ерээгүйдэ үй гашуудалда, мүн баяр жаргалда абтан эхынгээ һүүхэдань, өөрынгөө үгөөр бэшэ, харин амиды мэндэ байһанаараа һамааргаан байгаа бэлэйб. Мүнөө жэлдэ «Советский писатель» хэблэлээр гараха «Эсэгын нэрэ» гэһэн поэмэ соогоо эдэ бүгэдые харуулааб. Энэмни Сагай Анкетын гол гурбан асуудалда харюу болоно.

Минии түрүүшын шүлэг «Буряад үнэн» газетэдэ 1948 ондо толилогдоо һэн. Шүлэгүүдэйм ном 1955 ондо түрүүшынхеэ Улаан-Үдэдэ хэблэгдээ, Дүрбэн жэл үнгэрһэн хойно ород хэлэн дээрэ номни гараа.

«Ажабайдал шудалха» зорилготойгоор би мүнөө юу хэнэбиб? Һүүлэй хэдэн жэлнүүдтэ Буряад оронойнгоо аймаг бүхэнтэй танилсанаб. Буряад оронойнгоо үмэнэһөө үгэ хэлэхын түлөө өөрыень мэдэхэ хэрэгтэй. Буряад орон юугээрээ гоёб гэжэ асууха гүт? Захагүй тала, нэбтэржэ орошогүй хүбшэ, үндэр дээрэ газарта оршодог айл аймагууд, альпийска нютагууд, субад эрдэни, оёоргүй хүхэ Байгал—энэ минии хизаар орон.

Ерээдүйе бүтээжэ байһан хүнүүд тэндэл бии.

Би баһа ондоошье түсэбтэйб. Гансал нютагаараа ябаха гэһэн бэшэ, мүн Эхэ һайхан СССР оронооро аяншалха дурамни хүрэдэг. Хилын саана гарахаяа дуташадаггүйб. Гансал мүнхэ хотые, Луврдахи Самофракиин Никиин урда дүлии баярай оршондо дураа буляагдан зогсохые буруушаана бэшэб. Сэхыень хэлэхэдэ, хилын саанахи байдал тухай бэшэһэн түүхэй шүлэгүүдые олошоруулха дурагүйб.

Эхэ гарбалыень, эшэ үндэһыень тодо һайнаар мэдээгүй аад, хэзээ нэгэтэ бүтээгдэһэн зүйлые дахинаа дабтаһан уран зохёолшодые шэнэдхэн байгуулагшад гээд тоолодог, баталдаг уншагша (заримдаа шүүмжэлэгшэ) намда хайратай байдаг. Зохёолой хэб, маяг ухаан бодол түрүүлдэг бэшэ, харин ухаан бодол зохисотой хэбтэ өөрөө таарууулагдадаг ха юм. Тиимэһээ агууехэ бодолой түрөөд байхада, маяг хэлбэри бэдэрэлгэ хэзээдэшье түбэг татахагүй.

Би Маяковскидо дуратайб, нэгэ үе юрэл һажаадаг байгааб. Агууехэ поэдые дууряажа, шүлэгэй маягые эбдээб, бэшэлгыень орёошье болгоод туршагдаа. Шүлэгэй зүг лэ тоггонижоржо байһан буряад поэзидэ али бүхы дүримыень һалгааха, һандаргахагүй, харин бии болгохо, тэрэнэй маяг хэлбэриие, доторой сохилто, хэмжүүрые гүримжаруулха шухала гэжэ һүүлдэл ойлгоо һэм.

Мүнөө би шүлэгүүдэй тоб гэмэ маяг хэлбэриие баримталдагби.

Шүлэгүүдээ рифмэлнэб, энэмни ородой классическа рифмэдэ дүтэрхы байдаг һай гэжэ оролдоноб. Ургажа ябаа буряад поэдүүдэй дэмжэдэг «сүлөөтэ, сагаан шүлэглэлдэ» найдабаригүйгөөр хандадаг хүм, юундэб гэхэдэ, энэ шүлэг бэшэлгые хүнгэдхэхэ гэһэн һэдэлгэ гэжэ ойлгоноб. Лермонтовэй «Гэрээд үгэ» гэһэн шүлэгые тэдэ нүхэдтөө жэшээ болгон харуулдагби.

Хэлэниинь юрын аад, ямар түмэр шэнги хатуу маяг хэлбэритэй шүлэг бэ! Иимэл шүлэг бэшэлгэндэ наһан соогоо зорихо хэрэгтэй!

Уран зохёолшодой дунда өөрын үгэтэй боложо эхилхэдэм, намайе хүнүүд дэмжээ һэн. Литературна институт дүүргүүтэй ябааб. «Талын дуун» гэһэн поэмэдэм Твардовский уран зохёолой нэтэ вечер дээрэ һаналаа табиһан юм. Долоон хоног үнгэрһэнэй һүүлдэ Александр Трифонович (тиихэдэ главна редактор байгаагүй) «Новый мир» журналай поэзиин таһагта тэрэ зохёолым дурадхаа бэлэй. Минии нүхэр поэт Юрий Левитанскиин оршуулгаар «Талын дуун» «Новый мир» журналда гаража, Твардовскиин сэдьхэлые амаруулһан юм.

1959 ондо «Литературна газетын» хуудаһан дээрэ нам тухай Ярослав Смеляковой бэшэһэн статья толилогдожо, намайе бүришье далижуулаа бэлэй.

1960 ондо «Эсэгын нэрэ» гэһэн поэмыем Смеляков юрөөл табин дэмжээ һэн. Эдэ хоёр нүхэдтэй уулзаһанаа наһанаймни жаргал гэжэ тооледогби.

«Хүнэй нюур» гэһэн нэрэтэй багахан повесть бэшэжэ дүүргээб. «Байгал» журналда толилогдохо. Мүнөөдэрэй Буряадай ажабайдалые харуулһан уран һайханай фильмын сценари бэшэхын тула драматург Цэрэн Шагжинтай хүдэлнэб. Шүлэг бэшэлгэндэм нэгэ бага таһалдал болоо. Мүнөө тэрээндээ дахин шунан бусахамни. Минии һанахада, поэзи гээшэмнай янгархуухан мүртөө, жүтөөрхүү дангина байна.

Бэшэгдэхэ шүлэгүүдэйм темэ? Диилэнхидээ саг тухайгаа бэшэхые хүсэнэб, өөрынгөө «би» гээшые мартан татаха гэжэ оролдохоб. Дан удаан үе саг соо өөрынгөө түрэл гаралые хаража ябадаг заншалнай бусалтагүйгөөр төөрюулжэрхин алдажа болохо байна. Үнгэрхэдөө өөрыгөө газарай хүйһэмбн гэдэг болохош.

Суулгын совхоздо аймаг соогоо суурхуулһан тугалшан Базарсадаева 50 гаран толгой тугал хаража, тэрэнэйнгээ шэгнүүрые сүүдхэдээ 800—900 граммаар нэмэдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. Базарсадаевагай харадаг тугалнууд.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...үүхэ домогто ороһон хизаар

...Дурна зүгые интер...ээ сүлөөлһэнһөө ... жэл үнгэрһэнэй ойе ... 1962 оной октяб...а тэмдэглэнэ. Россин ...шэд, таряашад ха...дэгшэдые эсэслэн бу..., өөрынгөө социалис ...ой эрхэ сүлөөе, бэеэ ... байдалые хамгаал...тэй. Бүхы дэлхэйн ...листнуудтай тулалда... тэмсэлдэ һаяхан бии ... Совет гүрэн илаһан ... Ленин толгойлогшо...шевигүүдэй парти Со...ииие хүтэлбэрилһэн ...

...ай империалистнууд ...урна зүгтэ добтолон ...эгые үүсхэбэ. 1918 ... империалис этэгээ...хэг түримхэй түсэ...лүүлжэ эхилбэ. Тии...ой, Англиин, США...й корабльнууд Вла... портдо добтолон ...вет эрье шадар да... сэрэгшэд буулгаг...айна. Иигэжэ Алас ...гтэ хариин сэрэгэй ...илээ бэлэй. ...ойнгоо энэ райондо ... байдалые Комму... Центральна Ко... И. Ленин хёрхоор ...аража байгаа. Вла...ьич апрелиин 7-до ...а зүгэй, Сибириин ...нуудта тусхай теле...буулһан юм. Харин ... гансал Владивос... болихогүй, харин ...ар тээшэ добтолон ...ха гээд В. И. Ленин уридшалан һануулһан юм. Тиигээд бэеэ хамгаалха ябадал шадамараар эмхидхэхыень уряалһан байна.

Сибириин Советүүдэй Түбэй гүйсэдхэхы комитет вождиингоо уряада харюусан, сэрэгэй байдалда Сибириин ороһон тухай соносхоо һэн. Сибириин, Алас Дурна зүгэй ехэ городуудай хүдэлмэришэд улаан гвардиин отрядуудые бии болгожо эхилээ һэн. Эдэ отрядуудта үгытэй таряашад, дүтын тосхонуудай батрагууд ороһон байна.

Японецуудта союзнигуудынь булта туһалха байха гэжэ В. И. Ленинэй уридшалан хэлэһэниинь тон зүб байгаа. Империалистнууд удангүй добтолгын нэгэдэмэл фронт бии болгожо, дотоодын контрреволюциие зэбсэгжүүлһэн юм. Эдэнэй туһаламжаар Семеновой, Гамовай, Калмыковой болон бусад атамануудай отрядууд эмхидхэгдэбэ. Сибирьтэ, Алас Дурна зүгтэ контрреволюционно үгэсэлгэ, буһалгаанууд болобо. Алас Дурна зүгтэ 1918 оной намар хариин, сагаантанай сэрэгүүд олошорбо. Хамтадаа эдэ сэрэгүүдэй тоо 150 мянга хүрэбэ.

Тэрэ үедэ Советүүд хариин эзэмдэгшэдые, сагаантаниие бута сохижо хүрэхөөр зэбсэгтэ хүсэгүй байгаа бшуу. Энэ ушарһаа шалтагаалан, хариин эзэмдэгшэд, дотоодын контрреволюци 1918 оной намар тээшэ Алас Дурна зүгэй бүхы газар нютагуудта Совет засагые унагааһан юм.

Харин эзэмдэгшэд, сагаантан засаг түрэ гартаа оруулаад, совет, партийна хүдэлмэрилэгшэдые, улаан гвардиин сэрэгшэдые, Совет засагта дуратай, талархадаг хүнүүдые хатуу шэрүүнээр хэһээһэн байна. Тиигэжэ эзэмдэгшэд хэдэн арбаад мянган совет хүнүүдые алаһан, хэдэ мянгаад тосхон, һууринуудые шатааһан, Алас Дурна зүгэй түйлай ехэ баялигые дээрмэдэн абаһан байха юм.

Гэбэшье совет хүнүүд эзэмдэгшэдтэ, сагаантанда бэеэ тушаагаагүй. Коммунис партиин хүтэлбэреэр Алас Дурна зүгэй ажалшад хариин эзэмдэгшэдтэ, тэдэнэй союзнигууд болохо сагаантанда эсэргүү, ёһотойл арадай дай хэһэн түүхэтэй.

1919 оной январь һарада РКП(б)-гэй Алас Дурна зүгэй областной комитет бии болгогдожо, ажалшадай революционно тэмсэлые нюусаар хүтэлбэрилбэ. Предприятинуудта забастовко, стачканууд эмхидхэгдэдэг байгаа. Партийна хүдэлмэрилэгшэд, революционно үзэлтэй хүдэлмэришэд таряашадай дунда ехэ политическэ хүдэлмэри хэһэн байна. Колчагай армида хүнүүдые абаха ябадалые буруутуулагты гээд большевигүүдэй областной комитет хүдэлмэришэд, таряашадые уряалдаг, уряагай хуудаһануудые гаргадаг байгаа. Ажалшад энэ уряаень халуунаар дэмжэдэг һэн. Иигэжэ олон хүнүүд Колчагай мэдэлһээ гаража, партизануудтай нэгэдэһэн юм.

Арад ниитын революционно тэмсэлдэ, партизануудай улам эршэдэжэ байгаа хүдэлөөндэ түшэглэн, нютагай партийна, советскэ организацинууд Алас Дурна зүгэй зарим газарта Колчагай засаг түрые унагаахаар шиидэбэ. Сергей Лазогой хүтэлбэри доро 1920 оной январиин эсэс багта Владивостогто восстани эхилээ. Революционно сэрэгүүд, партизанууд городые эзэлбэ. Нэгэ хэды үдэрэй үнгэрһэнэй һүүлээр Колчагай засаг түрэ Хабаровскда, Благовещенскдэ унагаагдаа һэн.

1920 оной эхеэр Советскэ Россин уласхоорондын байдал һайжараа. Гэбэшье уласхоорондын империализмын талаһаа сэрэгэй добтолго хэгдэжэ болохо байгаа бшуу.

Советскэ Республикада эсэргүү Антантануудай гурбадахи добтолго 1920 оной апрельдэ эхилээ. Энэ үедэ Польшо, Врангель добтолбо. США-гай, Англиин, Франциин империалистнууд эдэниие тухирһан байна.

Алас Дурна зүгэй байдалдашье энэ ушар нүлөөлбэ. Америкын Холбоото Штадуудай дэмжэлгээр япон сэрэгүүд Примориһоо холодоогүй байба. Эдэнэр хорото аашануудаа үргэлжэлүүлбэ. Японой добтолго хэжэ байха үедэ Алас Дурна зүгтэ контрреволюционно этэгээдүүд дахин толгойгоо үргэбэ.

Иимэ эрхэ байдалай тохёолдоходонь, Коммунис парти, Советскэ правительство Алас Дурна зүгтэ буржуазно-демократическа маягтай республика бии болгохо гэжэ шиидэбэ. Зүгөөр тэндэнь большевигууд хүтэлбэрилхэ ёһотой байгаа. Иимэ республика бии болгоходо японой империалистнуудтай хэгдэжэ болохо дайн уридшалан сарагдаха, Алас Дурна зүгые Советүүдэй оронтой нэгэдүүлхэ бэлэдхэл хэгдэхэ байһан юм. Алас Дурна зүгэй республикые политическэ талаарнь хүтэлбэрилхын зорилгоор ЦК-гай Дальбюро РКП(б) ЦК бии болгобо.

Японтой дай хэхэгүйн түлөө манай парти, тэрэнэй Центральна Комитет бүхы зохихо хэмжээнүүдые абаһан байна. Гэбэшье япон империалистнууд энээндэнь һаатаагүй. Алас Дурна зүгэй республикатай дипломатическа хэлсээнүүдые хэжэ байхадаа, Приморииe эзэмдэн абаха түсэб тэдэнэр нюусаар зохёобо. Японецууд апрелиин 5-най һүни Владивостогто, Никольско-Уссурийскда, Хабаровскда, Шкотовто, Примориин бусад городуудта гэнэдхээжэ, артиллереэр, пулемёдоор буудажа ороһон байна. Сэрэгэй Советэй хүтэлбэрилэгшэд С. Лазо, В. Сибирцев, А. Луцкий гэгшэдые эзэмдэгшэд гартаа оруулжа, сагаантанда үгэбэ. Сагаантан эдэниие паровозой түлишэ түлидэг газарта шатаажа алаһан байна. Японецууд хоёр үдэрэй туршада Приморидо 10 мянга гаран хүнүүдые алаһан, шархатуулһан юм.

Японой эзэмдэгшэдһээ, сагаантанһаа Алас Дурна зүгые хүсэдөөр сүлөөлхын түлөө бэрхэшээлтэй, үни удаан үргэлжэлхэ тэмсэл хэхэ хэрэгтэй гээд Приморидо Японой эзэмдэгшэдэй добтолһон ушар тодорхойлбо. Алас Дурна зүгэй республикын Арадай-революционно армида Советскэ правительство сэрэгэй частьнуудые, буу, сэрэгэй хэрэгсэл, хубсаһа хунар, командирнуудые эльгээһэн байна. Алас Дурна зүгэй республикын бүхы зэбсэгтэ хүсэнүүдые Перекопой добтолгодо шалгарһан герой, Улаан тугай ордендо түрүүлэн хүртэһэн В. К. Блюхер толгойлһон юм. Шэнээр бии болгогдоһон Зүүн фронтын командалагшаар С. М. Серышев, сэрэгэй Советэй гэшүүнээр П. П. Постышев табигдаба.

Совет газарһаа япон эзэмдэгшэдые эсэслэн үлдэжэ гаргаха хэрэгтэ Волочаевкын, Спасскын түлөө ехэ дайн байлдаан болоһон түүхэтэй.

Сагаантан япон империалистнуудай туһаламжаар 1921 оной эсэс багта добтолжо ороо һэн. Декабрь һарада эдэнэр Хабаровскые эзэмдэжэ, баруун тээшээ добтолхо һэдэлгэ гаргаа. Гэбэшье Ин гэдэг станци шадар тэдэнэй добтолго зогсоогдоһон байна.

Алас Дурна зүгэй республикые хамгаалхын түлөө Арадай-революционно арми 1922 оной февральда бии болгогдоо. Тиигээд Волочаевкада баатарлиг добтолго эхилжэ, революционно сэрэгшэд дайсадаа дараһан юм. Волочаевка шадар сагаантан сохигдожо, саашадаа өөдэлөөгүй һэн.

Февралиин тэн багаар Хабаровск сүлөөлэгдөө, октябриин эхеэр Спасскын бэхижүүлэгдэһэн район абтаа.

Арадай-революционно армиин сэрэгшэд, партизануудай отрядууд 1922 оной октябриин 25-да Владивосток городто ороо. И. П. Уборевич тиихэдэ армиин командалагша болоһон юм. Иигэжэ Алас Дурна зүг эсэслэн сүлөөлэгдэһэн, Эхэ оронойимнай газар дээрэ граждан дайн дүүрэһэн, хариин сэрэгэй интервенци эсэслэн усадхагдаһан түүхэтэй.

Алас Дурна зүгэй республикын хариин эзэмдэгшэдһээ, сагаантанһаа сүлөөлэгдэхэдэнь, энэ республикые Советскэ Росситай нэгэдүүлхэ эрилтэ ажалшад табиба. Ажалшадай эрилтэнь хангагдажа, Алас Дурна зүгэй республикые РСФСР-эй нэгэ хубинь болобо гэһэн шиидхэбэри 1922 оной ноябрьда ВЦИК гаргаа һэн.

Владивостогой сүлөөлэгдэһэн тухай В. И. Ленин баяртайгаар дуулажа, иигэжэ хэлээ һэн: «Владивосток холо байна, гэбэшье энэ манайл город ха юм...» Алас Дурна зүгэй республикын ажалшадта Владимир Ильич хани халуун амаршалга эльгээһэн байгаа.

Тэрэ сагһаа хойшо 40 жэл үнгэрбэ. Алас Дурна зүгые, Владивостогые хүгжөөхын түлөө Коммунис парти, Советскэ правительство ехэ анхарал табиһан, табижашье байна. Коммунис партиин, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедэй хүтэлбэреэр Алас Дурна зүгэй ажалшад хизаараа хүсэтэ индустритай, хүгжэнги хүдөө ажахытай болгоо.

Совет Алас Дурна зүг СССР-эй, бүхы социалис мүжын Номгон океандахи бата бэхи тулгууринь болонхой.

А. МЕЛЬЧИН.

Замбуулинай дайда соогуур дэлхэй дээрэ анха түрүүн нэгэн доро зэргэ ниидэлгэ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 2-дохи нюурта).

дүүрэһэнэй һүүлээр тэрэниие бэшэжэ абалга автоматическаар болюулагдадаг байгаа бшуу. Хөөрэлдөөнүүдые бэшэжэ абаха приборынь бишыхан, неонова лампочка болоно. Космонавтын дуу гаража байһанда тааруугаар энэ лампочка ялаганажа приборой гэмгүй һайнаар хүдэлжэ байһые харуулдаг.

Бэе бэеһээ ямаршье зайда ниидэжэ ябахадань, 6,5 километрһээ (эгээн дүтэнь) 3 мянга шахуу километр хүрэтэр зайда (тэдэнэй хоорондохи эгээн холын зай ниидэлгын эсэс багта эды шэнээн болоһон байгаа) А. Г. Николаевай болон П. Р. Поповичой замбуулинай онгосонуудай хоорондо бата найдамтай радио холбоон хангагдаһан байха.

Хэдэн мянган километрын зайда УКВ һудал шэжэмээр космонавтнуудтай хөөрэлдөөн болодог байгаа. Космонавтнуудай Ленинград, Свердловск болон Монгол Арадай Республикын хилэ хүрэтэрхи бусад городууд дээгүүр ниидэжэ ябахадань, тайлбарилан хэлэбэл 5,5 мянган километрын зай соо тэдэнтэй Н. С. Хрущев Ялтаһаа хөөрэлдэһэн байгаа.

«Газар-Онгосо-Газар» гэһэн гол радиолинеэр, тэрэшэлэн «Онгосо-Онгосо» гэһэн радиолинеэр болоһон хөөрэлдөөе газарһаа шагнаха талаар холбоо барисаан КВ һудал шэжэмээр тон амжалтатайгаар бэелүүлэгдээ. 12—20 километртэ эгээн холын холбоон байгуулагдадаг һэн. 10 мянган километрһээ дээшэ зайда юрэл хөөрэлдөөнүүд болодог бэлэй.

Удаан сагай ниидэлгын программа һууринуудһаа хобхорон бодожо, кабина соогоо дэгдэн хөөрэжэ ябаха арга космонавтнуудта олгоһон байгаа. Тиихэ үедэ таһалдуулагдаһан дээрэһээнь, скафандрынгаа микрофонууд болон телефонуудые тэдэнэр хэрэглэжэ шадахаа болиһон байгаа бшуу. Тэдэнэр тусхай оньһо түхеэрэлгээр кабинын громкоговорительнууд болон микрофонуудые хэрэглэн радио холбоо байгуулдаг һэн. Космонавтын кабинынгаа ямаршье хубида хөөрэжэ ябахадань газарһаа дамжуулгын дуулдаса болон тэдэнэй дамжуулан хэлэһэнэй эли тодо байлгын хубилхаар бэшээр энэ оньһо түхеэрэлгэ тааруулжа тодхогдонхой һэн.

Онгосо бүхэн дээрэ хоёр телевизионно камера тодхогдоһон байгаа. Нэгэниинь космонавтын нюурые томо хэмжээтэйгээр сэхэ хараха, нүгөөдэнь жэжэшэг хэмжээтэйгээр хажуу талаһаань хараха арга олгодог һэн. Оптикые иигэжэ шэлэн олоһон, телевизионно камерануудые зүбөөр тааруулан табиһан ушар космонавтнуудай бэеын ямар байһан тухай хүсэд һайн мэдээ абаха арга олгоо юм.

Телевизионно камеранууд «Видикон» гэжэ түхэлэй соргохон соо хабсаргагданхай, багахан хэмжээтэй, хүнгэхэн, элшэ хүсэ багаар хэрэглэдэг, тон жэгдэ һайнаар хүдэлдэг дээрэһээ олон үдэрэй турша соо һайн шанартай хүдэлмэри найдамтайгаар хангаа.

Дамжуулан абадаг пунктнуудта абтаһан түхэл дүрсэнүүд бүридхэлдэ абтадаг, шэнжэлэн харагдадаг байгаа.

Замбуулинай «Восток-3», «Восток-4» онгосонуудай ниидэн дабшаха замууд газарай радиационно бэһэлүүрэй космонавтын бэедэ эгээн лэ багаар нүлөөлхөөр шэлэн олдоһон байгаа. Газарай радиационно бэһэлүүрэй доодо захын хилые замбуулинай «Восток» түхэлэй онгосо дээрэһээ үшөө 1960 ондо совет эрдэмтэдэй шэнжэлэлгэ юу харуулааб гэхэдэ, 180—350 километр дээгүүр ниидэхэдэ радиационно бэһэлүүр багаханаар дайрагдажа, пилодой кабина соо дунда зэргээр сүүдхэдээ радиациин оройдоол 8 миллиард дозо нэбтэрэн ородог. Энэнь хүнэй бэеын элүүртэ аюул тохёолдуулдаггүй.

Һэргылэлгын бодолтой хэмжээнүүдые абажа, газарһаа холуур космонавтнуудай аюулгүйгөөр ниидэлгэ хангахын тулада радиациин байгаалида яажа бии болодогые наринаар шэнжэлхэ гээшэ эрдэмтэдэй зорилго болоно.

Теэд радиациин байгаалида яажа бии болодогһоо ондоошье шалтагаануудай бии байдагынь шаналхаар. Үндэр дээрэ ядерна тэһэрэлгэ хэһэнһээ уламжалан газарта дүтэшэг радиационно бэһэлүүр зорюута байгуулжа болохо байна бшуу. Жэшээнь, США Номгон далайн Джонстон арал шадар 1962 оной июлиин 8-да үндэр дээрэ ядерна тэһэрэлгэ хэжэ, радиациин хүсэтэ зоно бии болгоо. Тэрэнһээ уламжалан замбуулинай дайда соохи радиациин байдал нилээд ехээр муудаа. Замбуулинай дайдын физическэ байдалай хойноһоо, тусхайлбал, радиациин хэм хэмжээнэй хойноһоо советскэ «Космос» түхэлэй хэмэл одонһоо хэгдэһэн таһалгаряагүй шэнжэлгэнүүд юу харуулааб гэхэдэ, ядерна энэ тэһэлэлгын хэгдэһэнһээ уламжалан радиациин хэмэл бэһэлүүр бии болоо. Энэ бэһэлүүр соо орохо болоо һаа космонавтын бэеын элүүртэ угаа аюултай байха болоно. Зүгөөр «Восток-3», «Восток-4» гэжэ онгосо-одонуудые табиха үедэ Америкын үндэр дээрэ хэһэн ядерна тэһэлэлгэһээ уламжалан бии болоһон радиациин хүсэ шадал онгосонуудай ниидэхэ зам шадар нилээд бага болоһон байха юм.

Замбуулинай дайда соохи радиационно байдалые һайнаар хинахын тулада замбуулинай онгосонууд дээрэ тусхай дозиметрическэ аппаратура тодхогдоһон юм. Тэдэнэй мэдээнүүд радиотелеметрическэ оньһо түхеэрэлгээр газар дээрэхи станцинуудта автоматическаар дамжуулагдадаг һэн. Тэрээнһээ гадна космонавтнууд элдэб түхэлэй индивидуальна дозиметрнүүдээр хангагдаһан байгаа. Замбуулинай онгосонууд радиациһаа хамгаалагдахаар түхеэрэгдэнхэй, тиихэдэ радиационно байдалай муудаад байгаа һаань, космонавтнууд радиациһаа өөһэдыгөө хамгаалха тусхай химическэ препарадуудаар хангагдаһан байгаа.

Радиациин хэр зэргэ аюултай байһые сэгнэхын тулада биологическа тусхай шэнжэлэлгэнүүдые хэхэ гэжэ мүн лэ хараалагдаһан юм. Эдэ шэнжэлэлгэнүүдые бэелүүлхын тулада лезогеннэ бактеринүүд, рак үбшөөр үбшэлһэн хүнэй хабдарһаа абтаһан клеткэнүүд, дрозофиль-аляаһанууд, вьюн гэжэ загаһануудай үрэжүүлэгдэһэн түрьһэн; чернушка-һонгинын, шэниисын, нарһанай, горохой, горчицын, капустын, свёклын, морковиин үрэһэнүүд болон традесканция гэжэ ургамалай сэсэгтэй мүшэр набшаһа гэхэ зэргын биологическа зүйлнүүд онгосо соо хэгдэһэн байгаа бшуу.

Мүнөө үедэ биологическа бүхы зүйлнүүд шэнжэлэгдэжэ байнхай, зүгөөр замбуулинай радиаци тэдэндэ ямаршье хорото нүлөө үзүүлээгүй гэжэ хэлэжэ шадахаар болоо.

Сүүдхын турша соо ниидээд байхадаа хоёр космонавт радиациин 11 миллиард шахуу дозые бэедээ шэнгээһэн байгаа гэжэ мэдээсэлнүүдые шэнжэлэн согсололго харуулжа үгөө. Бүхы дээрээ космонавт А. Г. Николаев 43 миллиард, космонавт П. Р. Попович 32 миллиард дозые бэедээ шэнгээһэн байна. Эды шэнээн тоотой дозо хүнэй бэеын элүүртэ оройдоошье хоро хүргэхэгүй.

Космонавтын бэеын элүүр юрэнхы дээрээ, мүн физиологическа үүргэнүүдээ дүүргэлгэнь бүхы ниидэлгын турша соо хэм хэмжээнһээ хадууряагүй гэһэн тобшолол хэхэ аргатай гэжэ ниидэлгын үедэ хэгдэһэн физиологическа шэнжэлэлгэнүүдэй дүнгүүд харуулаа.

Тиимэ болохолоороо, зохихо бэлэдхэл хэһэн, элүүр бэетэй хүн 100 часай турша соо замбуулинай дайда соогуур ниидэхэдээ, газарай татасаһаа гараад, дэгдэн хөөрэжэ ябалгые яһала хангалтатайгаар тэсэжэ шадаха гэжэ тодорхойлогдоо. Тэрэшэлэн зохихо бэлэдхэл хэһэн космонавтнууд хэдэн зуун часай турша соо ниидэжэ шадаха гэжэ багсаажа болохоор байна.

Космонавтнуудые бэлэдхэхэ онол аргануud таарамжатай байһанаа харуулаа; энэ талаар шэнэ онол аргануудые олохо шэнжэлэлгэнүүд үргэлжэлүүлэгдэхэ зэргэтэй. Тиихэдээ гадаадын нүлөөндэ тогтууритай тэсэбэритэйгээр хүнэй дадаха ехэ арга боломжонуудай бии байһые хараада абаха шухала гээшэ.

Нэгэн доро зэргэ ниидэлгэдэ хамаатай ехэ һонирхолтой мэдээнүүд абтанхай.

Хүсэд тодологдоһон мэдээнэй ёһоор «Восток-3» онгосо замдаа гараад ниидэжэ эхилхэдээ, 88,33 минутын турша соо газарые тойродог, газарай нюруунһаа эгээн холонь — 234,6 километртэ, эгээн дүтэнь —180,7 километртэ дабшадаг байгаа.

«Восток-4» онгосо замдаа гараад, түрүүшынгээ сүүдхые эхилэн ниидэжэ ороходоо, 88,39 минутын турша соо газарые тойродог, газарай нюрууһаа эгээн холонь — 236,7 километртэ, эгээн дүтэнь 179,8 километртэ ниидэдэг байһан юм.

Космонавт А. Г. Николаевай ниидэлгэ 94 час 22 минутын турша соо үргэлжэлөө, тэрэ хоёр миллион 640 мянган шахуу километрэй замые гаталаа. Космонавт П. Р. Поповичой ниидэлгэ 70 час 57 минутын турша соо үргэлжэлөө, нэгэ миллион 980 мянган шахуу километрэй замда тэрэ ниидэһэн байна.

Ниидэжэ ябаха үедөө космонавтнуудай хэһэн зарим шэнжэлэлгэнүүд угаа һонирхолтой. Һууринуудһаа хобхорон бодоод космонавтнуудай нилээд удаахан саг соо кабина соогуураа «хамаагүйгөөр дэгдэн хөөрэжэ» ябаха талаар хэгдэһэн туршалганууд илангаяа һонирхолтой. Космонавт А. Г. Николаев һууриһаа сүлөөрэн дүрбэн сеанс хэхэдээ 3,5 тухай часай туршада дэгдэн хөөрэжэ ябаһан байна, тиихэдэ космонавт П. Р. Попович гурбан сеанс хэжэ гурба шахуу часай турша соо хөөрэжэ ябаа. Кабина соогуураа дэгдэн хөөрэжэ ябахадаа тэдэнэр шэнжэлгэнүүдые хэдэг, кабина соогоо зүг шэглэлээ тодорхойлхо талаар өөһэдынгөө шадабарииe хинан шалгадаг, холбоо барисаа (кабина дотор тодхогдоһон микрофониие болон динамикые хэрэглэн) байгуулдаг һэн. Энэ бүхы сагай турша соо тэдэнэр яагаашьегүй, ямар нэгэн зэргээр аягүйрхэхэ гү, али бэеынь ядалдаха ушар үзэгдөөгүй юм. Энэ хадаа нэгэн доро зэргэ ниидэлгын үедэ абтаһан угаа шухала үрэ дүн болоно.

Абтаһан үрэ дүнгүүд хадаа саашадаа хэгдэхэ удаан сагай ниидэлгэнүүдэй үедэ хүн һууридаа бэеэ бүхэлэнгүйгөөр удаан саг соо ямаршье һаадгүйгөөр хүдэлжэ шадаха гэжэ найдаха арга олгоно.

Москвагай сагаар 9 час 24 минутада «Восток-3» онгосын ябасые удааруулха түхеэрэлгэ, 6 минутын үнгэрөөд байхада, «Восток-4» онгосын иимэ түхеэрэлгэ хүдэлгэгдөө, тэрэнэй һүүлээр онгосонууд доошоо орожо захалһан байха юм. Доорошог ороод онгосонуудай ехээр халажа, бэрхэтэйхэн болоожо эхилхэдэнь һууринуудайнгаа катапультнуудые хэрэглэн космонавтнууд онгосонуудһаа таһараад, парашюдуудаа задалан дэлгээһэн байгаа. Космонавтнуудгүй болоһон онгосонууд доошоо оро ороһоор автоматическа оньһо түхеэрэлгын ашаар гэмгүй һайнууд газар дээрэ буугаа һэн. Газар дээрэ бууһанайнгаа һүүлээр хоёр онгосо яһала бүрин бүтэн байгаа, тиимэһээ дахяад хэгдэхэ ниидэлгэнүүдтэ хэрэглэгдэжэ болохоор. Хүсэд тодологдоһон мэдээнэй ёһоор А. Г. Николаев 9 час 52 минутада, П. Р. Попович—9 час 59 минутада газар дээрэ буугаа. Хоёр космонавт өөһэдынгөө онгосонуудта дүтэхэнэ бууһан байна.

Тиимэ болохолоороо, СССР-эй летчик-космонавтнууд нүхэд А. Г. Николаевай, П. Р. Поповичой жолоодоһон замбуулинай «Восток-3», «Восток-4» гэжэ советскэ онгосонуудай нэгэн доро зэргэ ниидэлгын программа хүсэдөөр, амжалтатайгаар дүүргэгдээ.

Туршалгын олон материалнууд: тэрэ тоодо магнитофон дээрэ бэшэгдэһэн олон тоото элдэб тэмдэглэлнүүд, фото болон киноматериалнууд, онгосо дээрэхи журналнууд болон газар дээрэхи пунктнуудай журналнууд дээрэ бэшэгдэһэн тэмдэглэлнүүд, радиотехническэ бүридхэл хэһэн тэмдэглэлнүүд болон бусад ниидэлгын эсэстэ абтаһан байгаа.

«Восток-3», «Восток-4» гэжэ онгосонуудаар советскэ космонавтнууд А. Г. Николаевай, П. Р. Поповичой замбуулинай дайда соогур удаан саг соо нэгэн доро зэргэ ниидэлгые амжалтатайгаар бэелүүлгэ замбуулинай дайдые хүнэй шэнжэлэн мэдэхэ хэрэгтэ шэнэ, тон шухала алхам боложо үгэнэ.

Мархайн аша Тархай

«...—Этитыш, нүхэрни, совхозой сохом бэшэ. Али намдаа үнэншэхэеэ болёо гүш? — гээд залуубтар наһанай хүбүүн нүхэрэйнгөө шэг шарай адуулад гэсэгээн байба.

— Оршоодгүй юумэн дээрэһээ эбээ бү таһараял даа. Хаанаһаа тэдээндэ морид байха һэм!

— Тиигээл һаа, гар гараа барисалдая. Боосолдоондо гэршэ хэрэгтэй,—гээд үнөөхи хүбүүмнай һанаһанаа табинагүй.

Иимэрхүүхэн тоосолдоон тээсгэн Дээдэ-Хүрьбын сомоной нэгэ нютагта болоһон байха. Ушарынь гэхэдэ иимэ. Тус сомоной оршондо ажаһуудаг Иванов, Серпионов, Поличев гэгшэд хубидаа нэгэ-нэгэ мори унаа барижа байдаг байба. Энэл ушарһаа боложо тугаарайхи хоёрнай үгэ буляалдаба ха юм. Залуубтар хүбүүнэйнь мэдэхэ байхадань, нүгөөдэнь хубидаа ямар хүн мори унажа байха болоо юм гээд, этигэжэ үгөөгүй бшуу. Нээрээшье этигэхээр бэшэ.

Мархайн аша Тархайда ерэһэн бэшэгүүдһээ

Б. ЦЫРЕНЭЙ ГЭДЭГҺЭЭ ҺОНИН УДХАТАЙ БЭШЭГ АБААД, МҮНӨӨ УНШАГШАДТАА ТЭРЭЛ ЗАНДАНЬ ДУРАДХАНАБ

Эдэ хомхойшуул нюдэ далдалхын тэдыдэ ажаллаа болодог, моридойнгоо түлөө налогшье түлэдэг. Наада захаарнь, гүнзэгырүүлэнгүй харабал, яһала хэм сооһоноо хэбэртэй шэнги. Үнэндөө тиимэ бэшэ. Ниитын хэрэгэй аша туһада һолир-һулир ажаллаа болоод, хара амяа хараха, ехэ олзын хойноһоо харайха гэһэн удхатай бшуу. Энэ ехэ аюултай, бусадташье муу нүлөөтэй байжа магад. Теэдшье хараад үзэебди. Эндэхи Хүрьбын леспромхозой гансал Тээгдэ тосхондо хорёод айл ямаршье нормотой таарaлдахагүй, хэмһээ үлүү эбэртэ бодо мал хубидаа тэжээжэ байдаг. Эдэ малынь совхозой газар дээрэ бэлшэдэг, элдэб аргаар ниитын үбһэ тэжээлдэ хүрталсэдэг лэ. Гэхэ зуура, үнөөхи морид тухай хэлэхэ болоо һаа, Хориин элдин талаар 7 хүн хээр, зээрдэнүүдээрээ тооһо татуулдаг зандаа.

Гахайе хэншье муу амитан гэжэ хэлэдэггүй. Ушар иимэһээ Хориин аймагта зоной хубида байһан гахайнууд хэтэрмээр олошоронтоо гэжэ һанамаар. Намарай үүсын үеэр буу шуу табилдаха, һолоомоор гахайнуудые хуухалха хэрэгэй гараханнь һэжэглэлтэгүй. Яахадааб гэхэдэ, хүнүүдэй хубиин ажахыда байһан шахамалнууд совхозуудайхида орходоо хоёр дахин гахаэр олон болошонхойл. Хасуурта, Верхние Тальцы, Чисаана, Леоновка гэхэ мэтэ нютагуудаар өөхэтэһэн шахамалнууд илангаяа олон. Чисаанын Загаһата нютаг абаад үзэбэл, айл бүхэндэ гахай гэмээр. Эндэхи үдэшын боро хараанаар гахайн хорхироолдохотой хамта үнеэдэй мөөрэлдэхэнь баһал таһархагүй. Хүсэд бэшэ мэдээгээр, эндэхи 20 гаран айл хоёр-хоёр үнеэ һаажа байдаг ха юм. Энэмнай хэтэрүүлһэн хэрэг бэшэ аал?

Үшөөшье ехээр хэтэрүүлэгшэд, хомхой хобдогууд бии. Аймагай түбтэ Бичиханов Ф. С. ажаһуудаг. Хориин леспромхоздо хүдэлдэг нэрэтэй. Зүгөөр хорой хашаа соонь харабалтнай, зүг бүхэнһөө мөөрэлдэхэ, маарaлдаха, хор-хар гэлдэхэ байха. Хэрбээ хургаа даража тоолоболтнай, хашаа сооһоо 2 үнеэн, 2 хашараг, 2 тугал гаража ерэхэ. Хойноһоонь һубарилдаад, маара-маарaлдаһаар 4 хонин согсойлдоод байха. Үшөө нэгэ бага хүлеэбэлтнай, бабагар һахалтайшье, хятагар эбэртэйшье 9 ямаан собхоролдохо. Хажуу тээнь байһан 1 поршоонхо эдээн дээрэ нэмэжэрхибэлтнай 20 толгой болохол байха. Үсөөн гэхээр аал? Үгы, яашье үгы! Тиимэһээ эзэниинь иимэ үгэһөө сошордохо байһанаа ухамайшалжа, хахад зөөрэ 72-той хүгшэнэйнгөө нэрэ дээрэ бэшүүлэнхэй. Улаан гараар Бичихановые абаһаар хасардуулжа бирахагүйш, гохо дэгээ энэ хүндэ биил гэжэ тухайлхал хэрэгтэй.

Б. Цыренэй.

Нэрэ нэрлэгдээ, тоо тоологдоо, нютаг дурдагдаа. Иигээд лэ сэг точко хоёрые табилтай бэшэ. Энэ мэдээсэлэй эхиндэ хэлэгдэһэн тоосолдоое болюулха тушаа һанаагаа табиха тушаалтад бии гү? Прокуратура, милициин хүдэлмэрилэгшэд, нютагай Соведүүд, тэдэнэй депутадуудта үгэ үгэе.

М. Тархай.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1962 оной октябриин 25.

Хилын саанаһаа

КНДР-эй Арадай Дээдын суглаанай сесси дүүрэбэ

ПХЕНЬЯН, октябриин 23. (ТАСС). КНДР-эй Арадай Дээдын суглаанай нэгэдэхи сесси мүнөөдэр дүүрэбэ. Арадай Дээдын суглаанай Президиумэй Түрүүлэгшээр депутат Цой Ен Ген һунгагдаа.

Нүхэр Ким Ир Сен толгойлогшотой КНДР-эй Министрнүүдэй шэнэ кабинедэй бүридэлые сесси баталба. Министрнүүдэй кабинедэй шэнэ бүридэлэй баталагдаһанай һүүлээр нүхэр Ким Ир Сен КНДР-эй правительствын ээлжээтэ зорилгонууд тухай элидхэл хээ.

А. А. Громыко Нью-Йоркһоо бусаба

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 23. (ТАСС). ООН-ой Генеральна Ассамблейн XVII сессидэ хабаадаһан советскэ делегациин толгойлогшо, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко үсэгэлдэр Нью-Йоркһоо бусаба.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо В. С. Семенов нүхэр Громыкатай суг гараба.

Аэродромһоо самоледоор ниидэхынгээ урда тээ А. А. Громыко хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ иимэ мэдүүлгэ хэбэ:

Генеральна Ассамблейн мүнөөнэй сессиин хүдэлмэри тухай һанамжаяа хэлэбэл, олонхи гүрэнүүд уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулхын, энэ асуудалые шиидхэхын зорилгоор бодото хэмжээнүүдые абаха хүсэлтэй гэжэ А. А. Громыко тэмдэглэбэ. Советскэ правительствын оруулһан дурадхалые олонхи делегацинууд зүбөөр ойлгоно. Манай оруулһан дурадхалнуудта иимэ һайшаалтайгаар хандаһандань хананги байнабди.

Уласхоорондын байдал шахардуу болгодог гүрэнүүд иимэ хойшолонтой политика ябуулхаяа болихо ёһотой гэжэ Ассамблейдэ хабаадаһан олонхи түлөөлэгшэд һанамжална. Хэрбээ иимэ хойшолонтой политикын бэелүүлэгдэхэеэ болёогүй һаань, хүн түрэлтэн ехэ аюулда дайрагдажа болохо гээд А. А. Громыко хэлэһэн байна.

ООН-до КНР-эй ХУУЛИ[...] ЭРХЭНҮҮДЫЕ ҺЭРГЭ[...]

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 23. ТАСС-ай корреспондент В. Петрусенко мэдээсэнэ:

ООН-до Хитадай Арадай Республикын хуулита эрхэнүүдые һэргээхэ шиидхэбэриие ООН-ой Генеральна Ассамблейн XVII сесси абаа һаа, эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ хубита оруулха һэн гээд ООН-до саг үргэлжэ байдаг СССР-эй түлөөлэгшэ В. А. Зорин Ассамблейн үсэгэлдэр үдэрэй пленарна заседанида мэдүүлбэ. ООН-до КНР-эй хуулита эрхэнүүдые һэргээхэ шухала болоо. Генеральна Ассамблейн зүбшэхэ зүйлнүүдтэ энэ асуудалһаа яаралтай, шухала асуудал байхагүй гээд В. А. Зорин хэлэбэ. ООН-ой бүхы органуудһаа чанкайшистнуудые үлдэжэ гаргаха, тиигээд Хитадай Арадай Республикын правительствын түлөөлэгшэдэй ООН-до һууряа эзэлхыень уриха гэһэн резолюциин проект Советскэ Союз Ассамблейдэ оруулаа һэн.

США КНР хоёр ООН-ой Уставай ёһоор тон адли эрхэтэй юм гэжэ В. А. Зорин үргэлжэлүүлбэ. КНР-эй хуулита эрхэнүүдые мэдэрхэгүй ябадал ООН-ой Уставые тоогоогүй ушар болоно. Хүн түрэлтэнэй [...] гэ хубиие, 650 миллион [...] дые тоогоогүй ябадал бо[...] ООН-до КНР-эй хабаада[...] да уласхоорондын үндэ[...] асуудалнуудые шиидха[...] шээл тохёолдоно. Нэгэд[...] нуудай Организацида Хи[...] дай Республикын хуул[...] эзэлээгүй сагта буу зэб[...] асуудал ёһотойгоор ш[...] гүй. Хитадай хабаадалга[...] гадэмэл Нацануудай [...] ажал хүдэлмэреэ һайнаа[...] шадахагүй гээд СССР-эй [...] нүүдэй Соведэй Түрүүл[...] Хрущев ООН-ой Генеральн[...] лейн XV сессидэ мэдүүлээ [...]

Хоёр Хитадые бии болго[...] гэтэй хүнүүдые Советск[...] түлөөлэгшэ буруушааг[...] дээрэ Хитадай нэгэ гүрэ[...] Арадай Республика бии га[...] Зорин тэмдэглэбэ. Тайвань [...] тадай таһаршагүй хубинь [...] винцинь болоно. Чанкай[...] тэндэ хорото аашануудые [...] Эдэниие США дэмжэнэ [...] Зорин мэдүүлбэ.

Куба Аюулгүйн Соведтэ ханд[...]

ГАВАНА, октябриин 23. (ТАСС). Пренса Латина агентствын мэдээсэһээр, Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэ В. А. Зориндо Куба хандаба. Холбоото Штадуудай правительствын Кубые гансаардуулан хашаха гэһэн аашые Аюулгүйн Соведэй заседанида дары зүбшэн хэлсэхэ ушартай гэжэ тэрэ хандалга соогоо гуйба.

ООН-до саг үргэлжэ байдаг Кубын түлөөлэгшэ Марио Гарсиа Инчаустегиин Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэдэ зорюулһан бэшэг соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Кубын революционно правительствын заабаринуудые дүүргэжэ, би танда хандаха золтой байбаб. Тиигээд Аюулгүйн Соведэй заседани яаралтайгаар зарлахыетнай гуйнабди. Юуб гэхэдэ, та Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэ байнат. Холбоото Штадуудай правительство Кубые гансаардуулан хашаха захира[...] жэ, дай эхилхэ талаар ал[...]

Дай эхилхэ энэ алхам [...] США-гай правительство [...] рондын организацинуудые [...] бал, Аюулгүйн Соведые ог[...] ногүй. Энэ ушарынь дайн б[...] зайлашагүй аюул тох[...] Америкын Холбоото Штаду[...] вительство ээрхэг түрим[...] нуудые гаргаһан байна. Э[...] нууд тухай ООН-до бидэн[...] сээ һэмди. Манай президен[...] до Дортикос Торрадо ООН[...] ральна Ассамблейн заседа[...] аашануудыень элишэлэн [...] лоо һэн. Кубын революци[...] вительствада, Кубын ара[...] гүүгээр бэелүүлэгдэһэн ээ[...] римхэй аашануудайнь ехэ [...] болоһониинь нэгэ талаһа[...] лэгдэһэн, ээрхэг түримхэй [...] тодорхойлно.

Кубын революционно пр[...] ство иимэ гуйлтатайгаар [...] зуураа, Нэгэдэмэл Нацану[...] ганизациин Уставай 34-[...] тьяе, 35-дахи статьягай [...] бүлэгые, 39-дэхи статьяе, [...] статьягай нэгэдэхи бүлэгы[...] хи статьягай дүрбэдэхи бү[...] дэхи статьягай нэгэдэхи [...] мүн Аюулгүйн Соведэй [...] гуримые, тусхай статьяну[...] дэһэ баримта болгоно».

ФИДЕЛЬ КАСТРЫН ЗАХИРАЛТА

ГАВАНА, октябриин 23. (ТАСС). Кубын газетэнүүд иимэ мэдээсэл толилбо:

«Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй главна командалагша болохо премьер-министр сэрэгэй байдал соносхохо тухай захиралта үсэгэлдэр үдэшэлэн гаргаба. Ехэ аюулай тохёолдоходо бүхы революционно зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ иимэ захиралта үгтэдэг байна. Хойто Америкын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй манай Эхэ орондо эсэргүүгээр элсүүлэн бэлдэгдэжэ байһан тухай Холбоото Штадуудһаа мэдээнэй абтахада иимэ хэмжээн бэелүүлэгдэбэ.

Манай дайшалхы частьнууд сэрэгэй талаар дары бэлэн болгогдобо. Хэдыхэн часай туршада хэдэн зуугаад мянган хүн зон албанда татагдаа. Социалис революциин нэгэдэмэл партиин, олон хүнэй хабаададаг бүхы организацинуудай гэшүүд өөрынгөө патриотическа уялгые эрэлхэг зоригтойгоор хамгаалхаяа бэлдэнэ. Эхэ орон мүнөө сэрэгэй байдалда оронхой. Ямаршье добтолгодо Эхэ оромнай харюу үгэхөөр бэлэн. Хосорон һалаха гээгүйл һаа, Эхэ ороноо хамгаалха ёһотойбди! Бидэнэр илахабди!»

СССР Аюулгүйн Соведтэ хандаба

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 23. (ТАСС). ООН-до саг үргэлжэ байдаг СССР-эй түлөөлэгшын орлогшо П. Д. Морозов Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэ В. А. Зориндо бэшэг эльгээгээ. Советскэ правительствын даабари дүүргэжэ, Аюулгүйн Соведэй заседаниие дары зарлахые гуйгдана. «Америкын Холбоото Штадуудай талаһаа ООН-ой Уставые эдэһэн, эб найрамдалда аюул тохёолдуулһан «тухай» асуудалые эндэ зүбшэхэ эрилтэ табигдана гээд тэндэнь хэлэгдэнэ.

Куба тушаа Советскэ правительствын хэһэн мэдүүлгэ тэндэнь хабсаргагданхай.

Аюулгүйн Соведэй заседани

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 23. ТАСС-ай корреспондентнүүд В. Богачев, В. Петрусенко гэгшэд мэдээсэнэ:

США-гай, Кубын, СССР-эй делегацинуудай гуйлтаар Аюулгүйн Соведэй заседани үсэгэлдэр Нью-Йоркдо болобо. Аюулгүйн Соведэй Түрүүлэгшэ В. А. Зорин заседаниие нээгээ.

Советскэ Союзай түлөөлэгшэ В. А. Зорин зүбшэхэ зүйлнүүд тухай үгэ хэлээ. Дэлхэйн баруун хубида, Холбоото Штадуудай аюулгүй байдалда Кубын талаһаа аюул тохёолдуулагдана гээд Холбоото Штадууд худал хуурмаг мэдүүлгэ хэнэ гэжэ В. А. Зорин тэмдэглэбэ. Үнэндөө Холбоото Штадууд Кубые гансаардуулан хашаха хэрэг бэелүүлнэ гэжэ Советскэ Союзай түлөөлэгшэ тодорхойлбо.

ООН-до саг үргэлжэ байдаг Кубын түлөөлэгшэ Аюулгүйн Соведэй заседани зарлахые гуйһан бэшэг түрүүлэгшэдэ барюулба.

Удаалуулан США-гай түлөөлэгшэ Эдлай Стивенсон үгэ хэлээ.

США-гай ээрхэг түримхэй аашанууд

ВАШИНГТОН, октябриин 23. (ТАСС). США-гай президент Кеннеди үсэгэлдэр телевиденеэр үгэ хэлэбэ. Кубада зорюулагдаһан бүхы добтолхы зэбсэгүүдые абаашахыень США сэхэ шууд хорибо гээд президент Кеннеди мэдүүлээ. Ямаршье оронһоо, портһоо Куба тээшэ ошожо ябаһан ямаршье түхэлэй бүхы суднанууд, добтолхы зэбсэг шэрэжэ ябаа һаа, бусаагдаха гэжэ Кеннеди үргэлжэлүүлбэ. Хэрбээ хэрэгтэй болоо һаань, ондоо ашаануудые абаашаха хэрэгтэ, эдэниие абаашаха арга хэрэгсэлнүүдтэ энэ хорилто тогтоогдохо.

«Кубые, тэрэнэй сэрэгэй хүсэнэй ехэдхэгдэжэ байһаниие саг үргэлжэ нарин нягтаар адатлан хаража байха» гэһэн заабари үгөөб гээд президент мэдээсэбэ. Кубын газар дээрэ Америкын сэрэгэй бааза Гуантанамодо байһан США-гай сэрэгшэдэй, хүнүүдэй бүлэнэрые тэндэһээнь гаргажа асарха захиралта Кеннеди үгэбэ. Тиигээд тэндэ нэмэлтэ хүсэн эльгээгдээ. США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй «һанагдаагүй аашануудта харюу үгэхөөр бэлэн байха» тухай захиралта үгтэһэн байна. Куба хадаа Советскэ Союзай «шухала стратегическэ бааза» болонхой гэжэ эдэ хэмжээнүүдээ президент Кеннеди зүбтүүлхэ һэдэлгэ гаргаа. Энэ ушар «эб найрамдалда, Америкын бүхы оронуудай аюулгүй байдалда аюул тохёолдуулна» гээд тэрэ хэлэбэ.

Америкын гүрэнүүдэй организациин консультативна Соведэй заседани США яаралтайгаар зарлахань. «Дэлхэйн баруун хубида» Кубын талаһаа «аюулай» тохёолдуулагдаһан тухай, Рио-де-Жанейродэ 1948 ондо баталагдаһан хэлсээнэй ёһоор, Америкын континентын оронуудай талаһаа Кубада эсэргүү хамтын хорилто тогтоохо асуудал эндэ зүбшэн хэлсэгдэхэ. Мүн ООН-ой Аюулгүйн Соведэй онсо яаралтай заседани дары эхилхэ эрилтэ Холбоото Штадууд табина гээд Кеннеди хэлэбэ. Советскэ Союзда харша бүдүүлиг үгэнүүдые США-гай президент хэлэһэн байна.

Пентагоной мэду[...]

НЬЮ-ЙОРК, октябри[...] (ТАСС). Кубада зорюулаг[...] толхы зэбсэг ямаршье ор[...] нын абажа ябаа һаань, [...] дары нэгжэжэ эхилхэбди г[...] гай оборонын министерст[...] риин 22-ой үдэшэлэн мэ[...]

Бүхы дэлхэй дээрэхи [...] зэбсэгтэ хүсэнүүд, тэрэ т[...] руун Берлиндэшье байһан [...] дайшалхы талаар тон бэл[...] донхой гэжэ министерств[...] лэгшэ мэдээсээ гээд Юнай[...] Интернейшнл агентство б[...]

Холбоото Штадууд Кубы[...] дохо гү гээд Пентагоной т[...] һөө асуудал һурагдаа. О[...] 22-ой үдэшэлэн соносхог[...] гэй хэмжээнүүдһээ гадн[...] шье хэмжээнүүд хэрэглэг[...] хо» гээд тэрэ харюусаба.

Кубые гансаардуулан [...] сэб нэгэ, хоёр хоноод л[...] орохо гэжэ тэрэ соносхоо.

Куба тээшэ ошожо ябаһ[...] судные тодорхойлоо һаа, [...] сэрэгэй корабльнууд тэрэ[...] гажа нэгжэхэ байна.

Десантна сэрэгүүд тэдэ [...] дээрэ буулгагдаха. Хэрбэ[...] дээрэнь добтолхы буу зэб[...] гаа һаань, Кубаһаа б[...] ямаршье порт руу ошохо[...] маагүй гээд капитануудта[...] сэгдэхэ.

Хэрэгтэй болоо һаань, [...] дые байлгахын түлөө дал[...] гэй флот хүсэ хэрэглэхэ [...] тагоной түлөөлэгшэ тэмдэг[...]

Куба тээшэ ерэжэ ябаһ[...] шье самоледуудые баһа[...] шалгаха байна.

Холбоото Штадууд сове[...] нуудые шэнгээхэ гү гээд [...] дань, оборонын министер[...] лөөлэгшэ «тиихэ» гэһэн х[...] бэ.

Редакторай орлогшо М. Н. НИМ[...]

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. [...]
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. редактора—[...] ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и пров[...] —24-74, сельского хозяйства и советского строительства—[...] промышленности, транспорта, информации—35-14, кул[...] литературы и искусства—34-05, писем и рабсельκоров—[...] отдел переводов и корректорская—35-95, бухгалтерия—[...] Для междугородных переговоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства ку[...] Бурятской АССР.

Н00591. Зак. № [...]